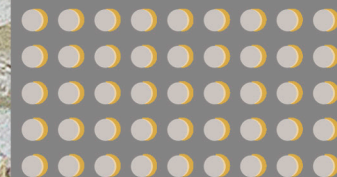

PARKVEIEN 9

BYGG 10253 / KOMPLEKS 3382

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	3	■ Om arkitekten	26
■ Godkjenning	5	5.2 Kronologisk endringshistorie	28
■ 1 Parkveien 9	6	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	32
1.1 Fredningsvedtak	7	5.4 Kulturminneverdi eksteriør	34
■ 2 Bærende verneverdier	10	Beskrivelse fasader	36
■ 3 Generelt	12	Beskrivelse yttertak	46
3.1 Formål forvaltningsplanen	12	5.5 Kulturminneverdi interiør	48
3.2 Lovgrunnlag	12	Beskrivelse interiør, fredet område	48
3.3 Kulturminnemyndighet	13	Verneverdier utenfor fredet sone	68
■ 4 Vernebestemmelser	14	Generelle konstruksjoner	70
4.1 Hva er vedlikehold?	15	5.6 Beskrivelse utomhus	72
4.2 Hva er tiltak?	16	■ 6 Skjema: Vøl og vern	76
4.3 Hvem gjør hva?	17	■ 7 Kart	77
■ 5 Beskrivelse av bygning Parkveien 9	18	■ 8 Kilder	78
5.1 Bygningens historie	20		

GODKJENNING

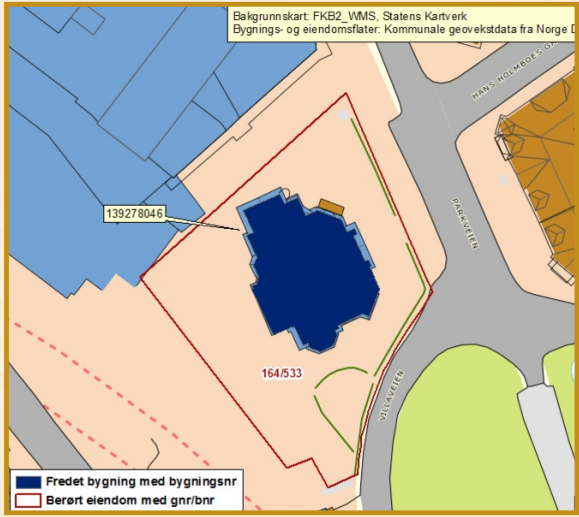
	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	08.05.2017
Revisjon	
<i>Forvaltningsplan er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 PARKVEIEN 9

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Parkveien 9	BYGGEÅR 1885 – 1886	GNR/BNR 164 / 533	UiB BYGNINGSNR. 100262	ASKELADDEN ID 175087-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3382 / 10253
ARKITEKT Johan Daniel Irgens Faye	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

Bakgrunnskart: FKB2_WMS, Statens Kartverk
Bygnings- og eiendomsflater: Kommunale geovekstdata fra Norge D

■ Fredet bygning med bygningsnr
□ Berørt eiendom med gnr/bnr

■ = Parkveien 9, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør i rom 109 inngangshall, 108 trapperom, 104 sluse, samt rommene 100, 101, 101A, 102, 103 og 107.

Fredningen av eksteriør og interiør inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v.

Fast inventar som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Omfanget av interiørfredningen er markert på plan-tegninger (se side 8-9).

Formål

Formålet med fredningen er å sikre Parkveien 9, som et representativt eksempel på Nygårdshøydens rike og påkostede villabebyggelse fra slutten av 1800-tallet. Villaen har stor kulturhistorisk og arkitekturhistorisk verdi.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater. Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Begrunnelse

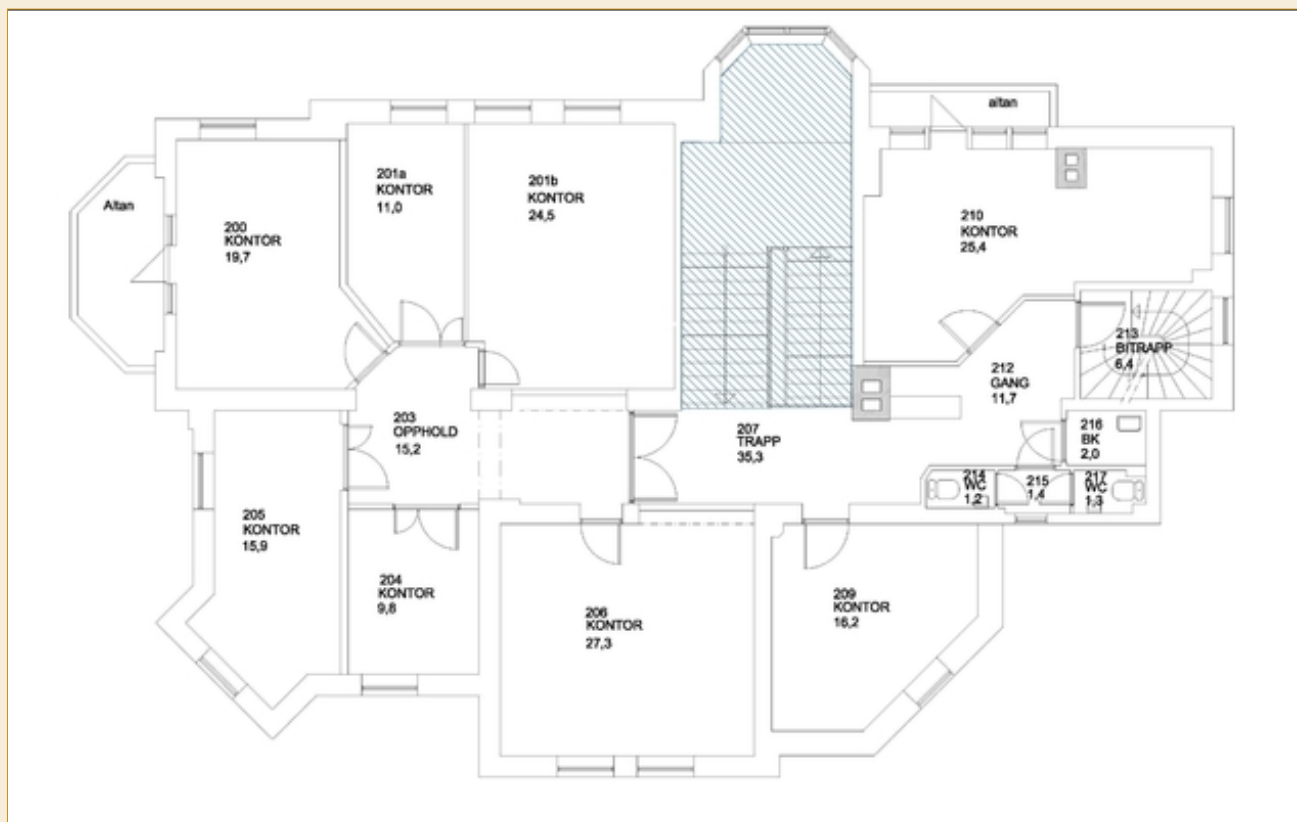
Parkveien 9 er oppført som frittliggende villa i 1886 etter tegninger av arkitekt **Johan Faye** og er et hovedverk innen den bergenske murvilla-arkitekturen på slutten av 1800-tallet. Villaen er i pusset mur med rik pussdekor i høyrenessansestil. Fasaden mot gaten er søyledekorert. Villaens eksteriør og interiør, spesielt i 1. etasje, er i stor grad tatt vare på, dels fra husets opprinnelse, dels fra årene 1910–1920.

Villaen ble tatt i bruk som **pleiehjem i 1946**, og til **kontorformål fra 1982**.

UiB har eid villaen siden **1993**.

2.

Plantegning 2. etasje. Omfang av interiørfredning er markert med blå skraver. Ophavsrett: Statsbygg

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

DEKORERT MURVILLA

Husets uvanlig rike murdekor i fasade i form av stukkatur og profiler gir bygningen særpreg og karakter og skal bevares. Det samme gjelder støpejernsdekor på tak, rekkverk av støpejern på balkonger og de to støpte statuene som holder glasstaket ved inngangsdøren. All gjenværende dekor skal bevares.

ORIGINALE BYGNINGSDELER

Originale bygningsdeler fra husets to hovedfaser, etter 1885 og etter 1919, har stor verdi og skal bevares. Dette gjelder hovedinngangsdør med utsmykket overlys og vindu i vindfang, himlinger, originaledører og gulv i stuene som er fredet, de doble dørene mellom spisestue og glassveranda, samt karnappet i trapperommet med blyglassvindu og plassbygget møblering. Originale overflater kan ligge under nyere lag og skal dokumenteres dersom de avdekkes.

I hagen står seks gamle gatelykter og to tilsvarende lykter på portstolpene. Langs deler av eiendommen løper et gammelt smijernsgjerde med ornament av støpejern. Disse elementene er fra villaens tidlige periode sammen med to murte og slemmede portstolper. Alle originale bygningselementer bør bevares.

ORIGINAL ROMSTRUKTUR

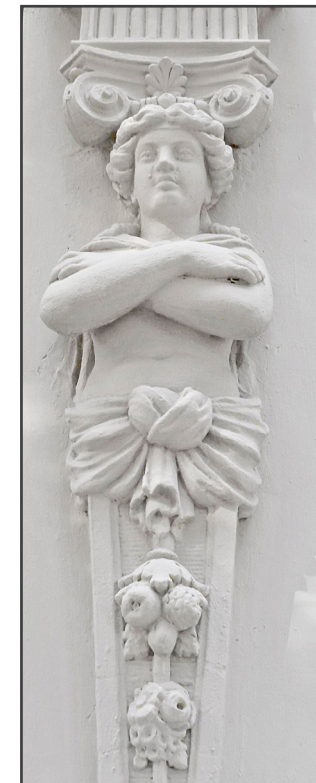
I første etasje er romstrukturen i hovedsak som opprinnelig i villatiden. Husets originale romstruktur og trafikkmønster med det åpne hovedtrapperommet skal bevares.

ORIGINALE ROM

Fra villaens første fase har rom 100 (røkeværelse) og 103 (musikkalong) opprinnelig form og mange originale bygningsdetaljer intakt. Rom 102 (spisestue), 107 (salong), 101 og 101A (glassveranda), trappen med karnapp og vindfanget er rom med form og intakte detaljer fra 1919. Dette er elementer som skal bevares fordi de markerer alder og stil og dessuten gir farge til opplevelsen av bygningen.

MATERIALER OG OVERFLATER

I denne bygningen er det opprinnelig brukt materialer med høy kvalitet. Eventuelle nye materialer skal ha en kvalitet og en utførelse som samsvarer med de opprinnelige. Opprinnelige farger kan finnes under nyere lag. Disse skal dokumenteres ved avdekking.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Parkveien 9 er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Parkveien 9, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

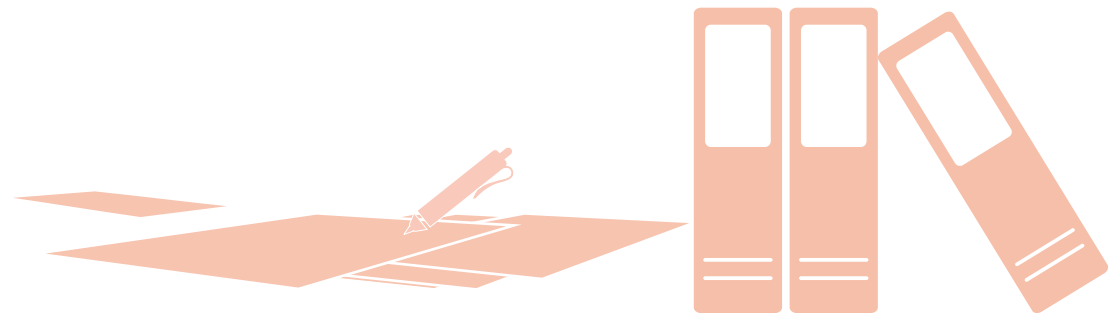
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **bygningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

Studentsenteret   Parkveien 9   Nygårdsparken

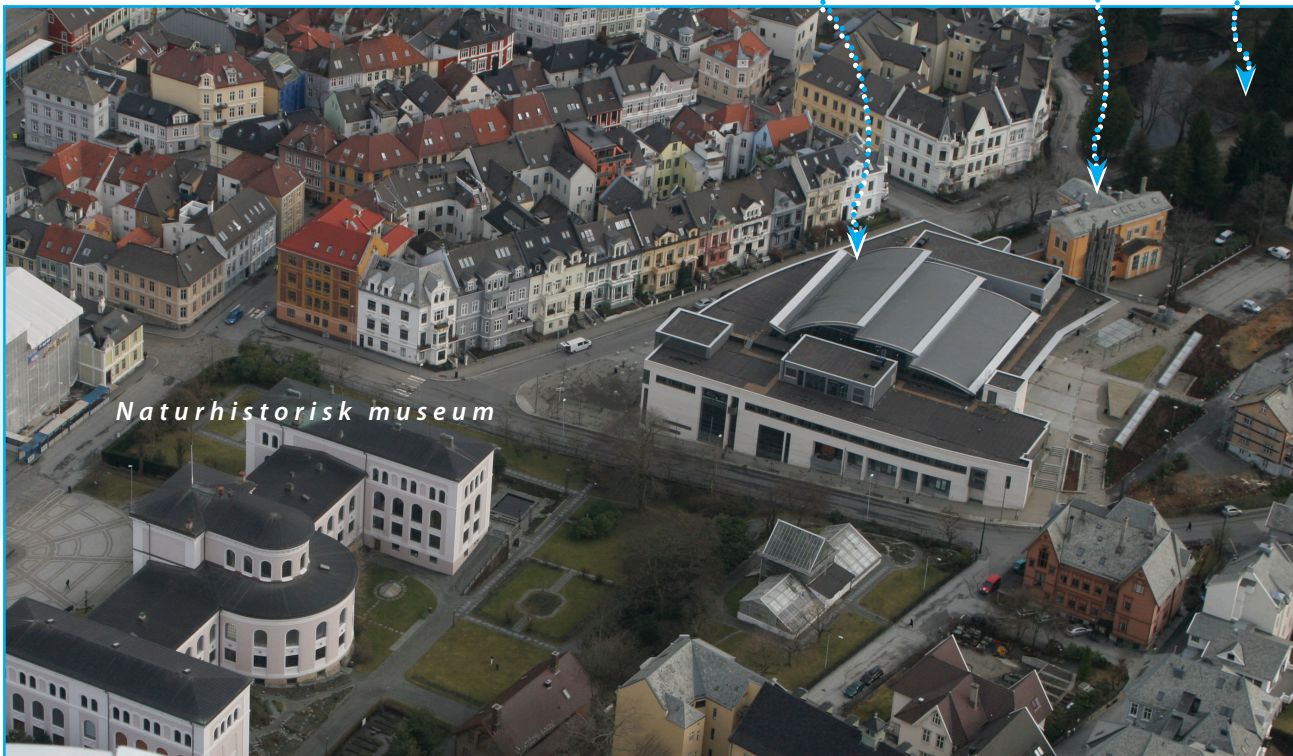

Foto: Alf Edgar Andresen, UiB 2011

Øverst: fasade sør
Under: fasade nordøst

Parkveien 9 ligger dag mellom Studentsenteret og Nygårdsparken. Dette er det eldste huset i gaten som var ferdig utbygget som boligstrøk for velstående bergensere i 1890. Opprinnelig lå store villaer på

begge sider av Parkveien, sammenhengende luksusboliger mot øst og frittstående villaer mot vest. Flere villaer i Parkveien og Villaveien ble revet for å gjøre plass for Studentsenteret.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

5.1 Bygningens historie

Denne 15 rom store, rikt dekorerte villaen fra 1885-1886 har vært i Universitetets eie siden 1993. Murvillaens to etasjer, loft og kjeller disponeres i dag til kontorformål, og er et eksempel på hvordan UiB tok i bruk eksisterende bebyggelse og slik ble landets eneste byuniversitet.

Villaen i Parkveien 9 har ikke bare den mest dekorerte fasaden av alle overklassevillaene på Nygårdshøyden, den er også det eldste huset i gaten som fører opp til Nygårdsparkens hovedinngang. Parken ble delvis finansiert ved at parkselskapet solgte boligtomter i området ned mot Muséet. Ingeniør Fredrik Schumann, som var medeier og teknisk leder i O. Wingaards Jernstøperi i Strømmen, sikret seg boligtomten nærmest parken. Arkitekt Johan Faye tegnet villaen, byggmester Svensvik stod for oppføringen av eneboligen i ny-renessansestil som blir omtalt som et hovedverk i tidlig bergensk murvilla-arkitektur. Villaen ble bygget det året Nygårdsparken åpnet.

Villaen ble reist under utvidelsen av Bergen sentrum mot vest. Den nye bydelen ble raskt smykket med storslagne og dekorerte villaer for byens borgerskap, bygget etter europeiske forbilder i tidens stil. De påkostede boligene ble del av et større, helhetlig boligområde.

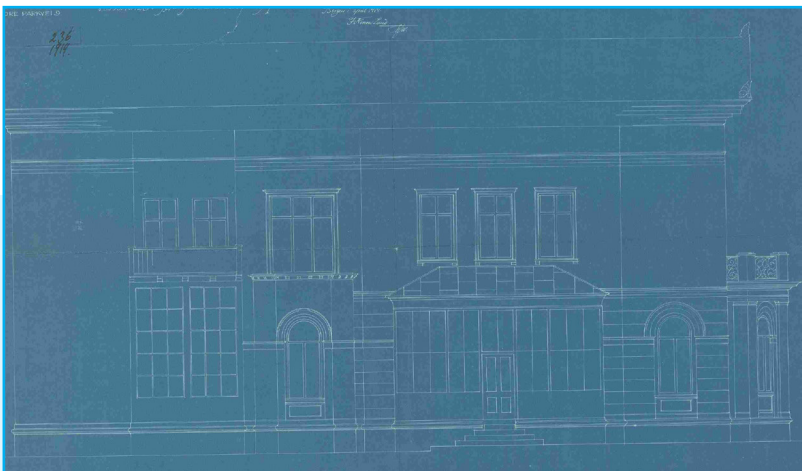

Store Parkvei i 1880-årene. Fotograf: Marcus Selmer 1885. Tilhører Universitetsbiblioteket i Bergen

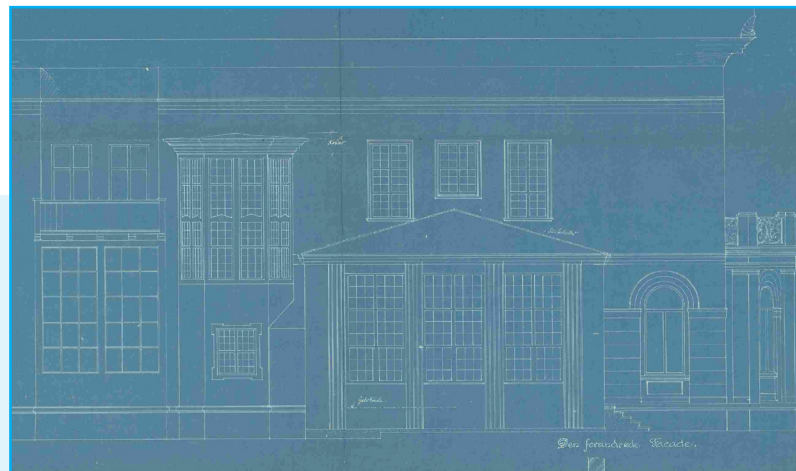
Parkveien, som fram til 1948 het Store Parkvei, ble utbygget fra 1885 til 1890 med sammenhengende leiegårdsvillaer på østsiden og frittstående villaer mot vest. Samtlige bolighus ble oppført med høy standard og standsmessig riktig utsmykket fasade. Parkveien 9 har stor

arkitektonisk verdi som del av denne helheten, som enkeltbygning og som representant for de mange bolighusene som er tatt i bruk av UiB og tilpasset universitetets behov på bygningens premisser.

Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

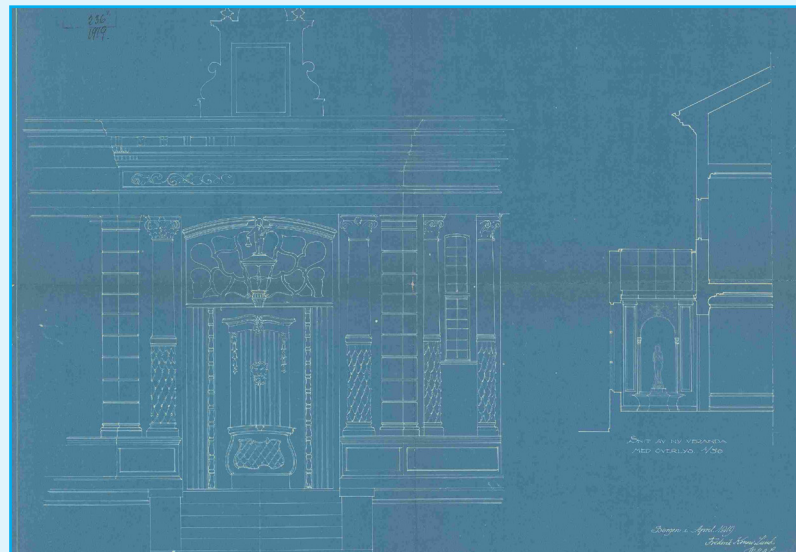
Fasade vest. Eksisterende fasade 1919. Tegning: Frederik Konow Lund

Fasade vest. Ombygging 1919 planlagt av arkitekt Frederik Konow Lund

Parkveien 9, fotografert mellom 1910 og 1920. Foto: Atelier KK. Universitetsbiblioteket i Bergen

Detaljtegning fra 1919 av inngangsdør og innebygging av loggia. Frederik Konow Lund

5.1 Bygningens historie

Villaene i dette området rundt Muséet blir omtalt som kjernen i overklassearkitekturen på Nygårdshøyden. Med sin frodige dekor utmerker Parkveien 9 seg også i nasjonal sammenheng.

ROMSLIG FAMILIEBOLIG

Parkveien 9 har bømlogranitt i trappene opp til hovedinngangen som opprinnelig var skjermet av en åpen loggia. I husets første etasje var den romslige hallen med hovedtrapp omkranset av fire stuer og en raus kjøkkenavdeling. I andre etasje hadde familien åtte store rom til disposisjon; seks soverom, to «klædekammers» og et pikeværelse pluss bad og toalett. Huset fikk sine første vannklosetter i 1913.

Fra loftet var det opprinnelig kryptgang til to takterrasser med støpejernsrekkverk, en over hovedinngangen i husets nordøstre hjørne, den andre over to soveværelser mot sør. I andre etasje var det altan foran tre soverom. Foran spisestuen i første etasje lå en større glassveranda med trapp ned til hagen mot vest. En terrasse utenfor kjøkkenet ble glasset inn i 1901 og fikk funksjon som oppvaskrom. Terrassen foran salongen på husets østvegg hadde første tiden trapp ned i hagen.

KONOW LUND PREGET VILLAEN

Arkitekt Frederik Konow Lund satte sin signatur på huset da han i 1919 fikk i oppdrag å planlegge noen ombygginger i villaen. Det til da åpne inngangspartiet ble bygget inn

og dermed omgjort fra loggia til et vindfang. Det kom murverk og vinduer mellom søylene og mye tyder på at den originale inngangsdøren ble flyttet ut i ny posisjon. Den gamle glassverandaen på vestveggen med dør i front ble revet og erstattet av en ny, lukket veranda med tre høye smårutede glassfelt mot vest og dør ut i hagen mot sør. Takhøyden ble hevet noe, taket fikk overlys. På nordveggen inne i verandaen anla arkitekten en fontene med vann fra to fiskehoder, trolig i bronse, som stikker ut fra hver sin side i veggnisjen. Verandaen fikk marmorfliser på gulvet og tre åpninger inn til spisestuen ble utvidet. Hver av de tre åpningene fikk doble 12-fags dører med buet overlys.

Villaens vestvegg ble nå også prydet med et nytt karnapp med smårutede vinduer. Karnappet ble bygget ut fra hovedtrappensrepos. Det kansynessomomselvetrappeløpet er endret i denne forbindelse for å tilpasses det nye karnappet. Et opprinnelig baderom i andre etasje ble fjernet for å gi det nye utbygget halvannen etasjes høyde. Utført med karmen i teak framstår karnappet som et stort vindu med sitteplasser i form av en integrert benk under glassfeltene. Karnappet er en markant utsmykning i trapperommet. Utvendig ble det trukket med en kobberhjelms. Veggene i anretningsrommet ble revet og bygget opp igjen som fundament for karnappet. Flere av vinduene i vestveggen endret ruteinndeling, trolig for å harmonere med stilen til det nye utbygget.

I første etasje delte Konow Lund den opprinnelige inngangshallen i en indre og en ytre hall. Han satte inn en stor skyvedør til spisestuen. Skyvedøren mellom mellomgangen og salongen mot øst ble tatt bort og flyttet til åpningen mellom mellomgang og spisestue. En dør mellom spisestuen og hjørnestuen mot sør ble murt igjen. En ny kamin ble satt inn i røkesalongen. I andre etasje ble hovedsoverrommet mot sør utvidet.

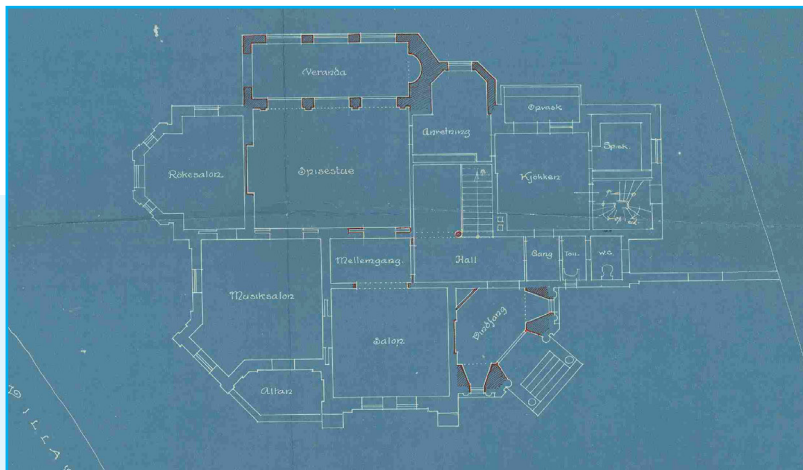
OKKUPERT VILLA

Villaen var familiebolig til Gestapo tok huset i bruk under okkupasjonen. Offiserer tilhørende Wehrmacht bodde her, og kjelleren skal ha blitt brukt til forlystelser.

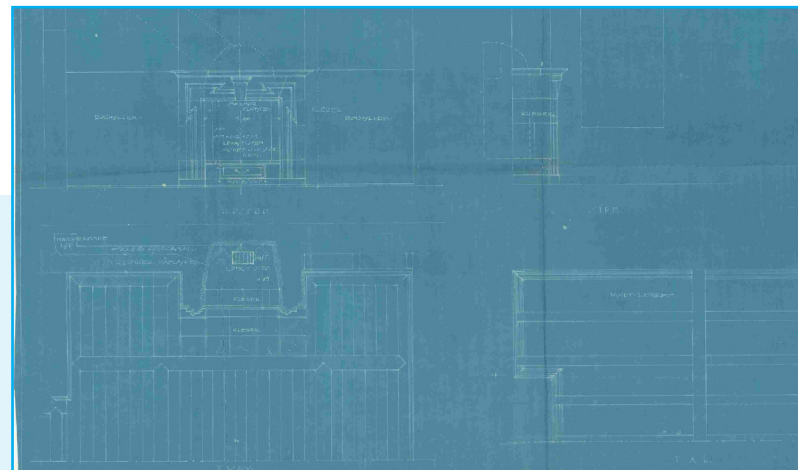
FREDLY PLEIEHJEM

I 1946 kjøpte de to sykepleierne Nelly Ekeland og Astrid Gaasø eiendommen og flyttet det private Fredly pleiehjem hit. Helsrådet godkjente ny bruk av huset, men brannstyret krevde blant annet at hovedtrappen måtte kles inn. De nye eierne svarte at dette vil bli så dyrt at de da måtte legge ned pleie-

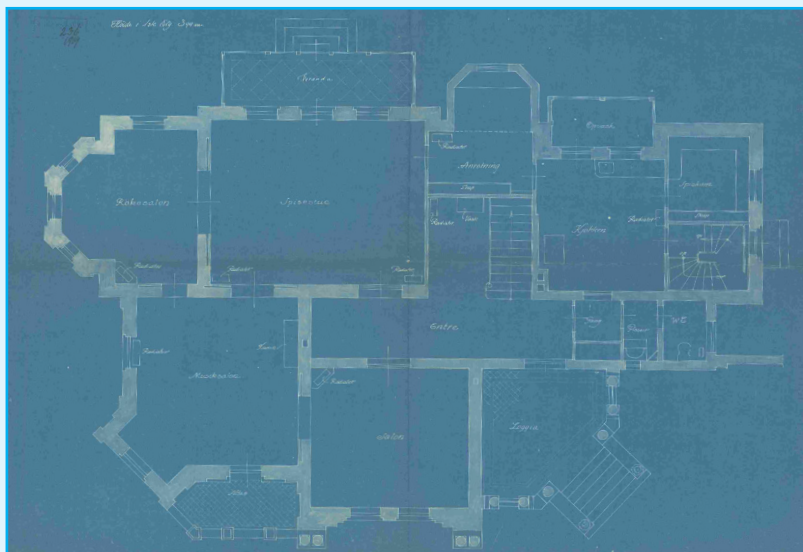
Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

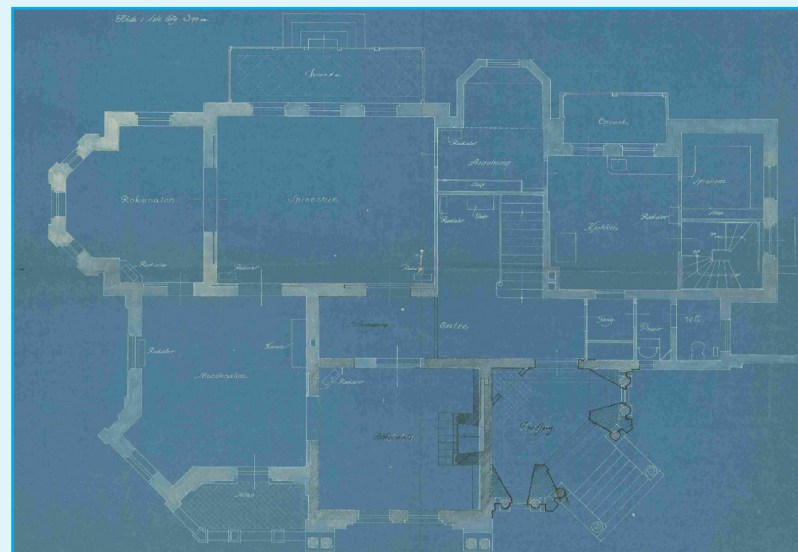
Situasjonsplan og tegning av ombygging i 1. etasje i 1919. Tegning: Frederik Konow Lund

Tegning peis og interiør før ombygging 1919. Frederik Konow Lund

Oppmålingstegning 1. etasje før ombygging 1919. Oppmåling av H. E. Namtvedt

Plantegning 1. etasje med ombygging 1919. Frederik Konow Lund

5.1 Bygningens historie

hjemmet. De hentet inn råd fra fagfolk som mente en slik innbygging ville skjemme hallens utseende. De prøvde seg også med dette argumentet: «Hallen og trappeoppgangen er bygget i samme stil som baroniet Rosenkrone i Hardanger ... ». Brannstyret gav dispensasjon, men holdt fast på at trappen måtte underpusses. Dessuten skulle det etableres en jerntrapp som rømningsvei fra en altan i andre etasje. Dette kravet måtte sykesøstrene motvillig akseptere. De mente de ville bli vanskelig for dem å bære pasienter på ryggen ned en smal trapp, de ville heller, om nødvendig, fire dem ned i redningstau med pose.

Villaen var pleiehjem med plass til 25 pasienter til i 1982. Det var bårerom i kjelleren. Eierne testamenterte eiendommen til Santalmisjonen som ble 1,9 millioner kroner rikere da reklamebyrået Markedskonsult AS kjøpte Parkveien 9.

VILLAEN BLE MEDIEHUS, SÅ BANK

Nå ble villaen kontor. De nye eierne lempet ut alle de gamle sengene, slipte originale eikegulv og malte de fleste overflatene hvite. Også den mørke hovedtrappen ble hvit. Ytterdøren ble renovert. Byrået innredet kontor på loftet, kantine, trimrom og badstue i kjelleren. Sammen med et dataselskap og journalistfelleskapet Pressetjeneste tok de tidligere stuer og soverom i bruk til kontor. Utvendig ble huset malt rosa. Tidligere hadde det hatt en grågrønn farge.

Da Rogalandsbanken flyttet inn i villaen i 1986 ble første etasje og kjelleren rehabilitert ved hjelp av Space arkitekter. Stuer, soverom, kjøkken og anretning ble kontorer. Banken delte noen av rommene med nye skillevegger. Året etter ble andre etasje og loftet ominnredet. Leietagere som hadde hatt kontor der, flyttet ut. Rogalandsbanken overtok hele huset. Det ble installert ventilasjonsanlegg. Noen vegger i andre etasje ble flyttet på. Trappen mellom andre og tredje etasje måtte skiftes ut med en større trapp.

Arkitektkontoret Aall, Løkeland og Ragde planla oppgradering av utomhusområdet med ny forstøtningsmur mot vest, steinsatte parkeringsplasser og ny beplantning.

UIB FLYTTET INN

Universitetet kjøpte Parkveien 9 i 1993. UiBs informasjonsavdeling flyttet inn i andre etasje. Senere tok denne avdelingen også deler av første etasje i bruk. Loftet ble kursavdeling for IT-avdelingen. Flere andre avdelinger ved UiB hadde i perioder tilhold i huset, som AKU (avdeling for kvalitetskontroll), Studieadministrativavdeling og Universitetsbibliotekets edb-avdeling.

I 1999 ble sporene etter bankvirksomheten fjernet. Skranken i den tidligere bankekspedisjonen, villaens spisestue, ble revet. En veggåpning mellom inngangshall og det som var bankens ekspedisjon ble tettet igjen

Da Eiendomsavdelingen, EIA, flyttet inn i 2003 ble det satt opp noen nye vegger i andre etasje, lagt fliser på gulvet i spiserommet i kjelleren og skiftet ventilasjonsanlegg. Det ble innredet flere kontorer på loftet. Noen takvinduer ble skiftet. Utvendig ble all maling kjemisk fjernet og det ble laget en del nye ornamenter og søyler (kopier av originale) til fasadeutmykningen.

EIA flytter fra Parkveien 9 til Nygårdsgaten 5 i mars 2015. Administrasjonen ved Universitetsmuséet var ny beboer i praktvillaen til i 2018 da Senter for kvinne- og kjønnsforskning flyttet inn sammen med Senter for vitenskapsteori.

Parkveien 9

Parkveien. Fotograf ukjent. Tilhører Universitetsbiblioteket i Bergen

Parkveien 9

Parkveien. Foto: Olai Schumann Olsen, mellom 1920 og 1939, Universitetsbiblioteket i Bergen

Interiør i musikksalongen, dagens rom 103. Dør til spisestue til høyre, dør til røkesalong til venstre. Foto: ukjent. Tilhører Universitetsbiblioteket i Bergen

Interiør stue. Fotograf ukjent. Tilhører Universitetsbiblioteket i Bergen

OM ARKITEKTEN – Johan Daniel Irgens Faye

1849-1910

Arkitekt Johan Daniel Irgens Faye var en av de mest brukte arkitektene i Bergen på slutten av 1800-tallet. Han satte spor etter seg både i Bergen sentrum og ikke minst i det nye boligområdet oppe på Nygårdshøyden. Faye jobbet på flere arkitektkontor i Tyskland før han begynte som arkitekt i Bergen i 1876, den første tiden sammen med Albert Hanssen.

For Faye var nyrenessansen den eneste gangbare stilen. Han tegnet hus med rikt dekorerte fasader, mange med trekantgavler som hviler på ulike typer søyler. På denne tiden var det ofte byggmestre og murermestre som engasjerte arkitekten. Faye tegnet spesielt mange hus for byens største murmester Johan Gustav Nielsen.

ET UTVALG AV HANS ARBEIDER:

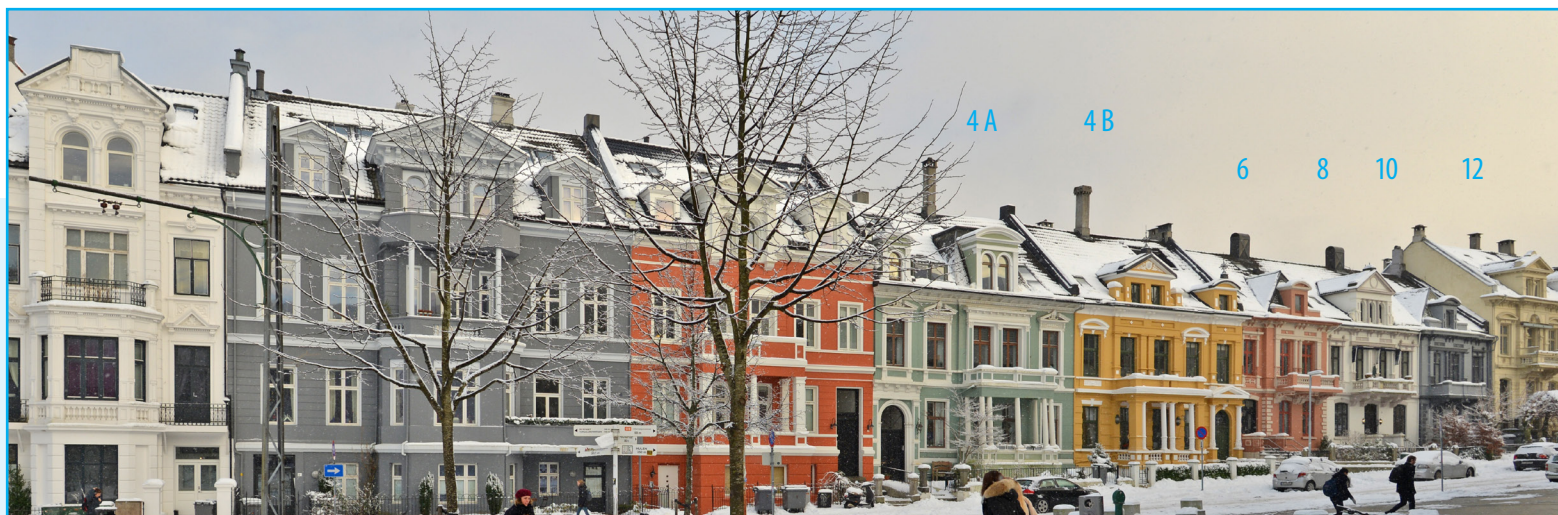
- Christies gate 19, 17 og 15
- Ole Bulls plass 1 og 3
- Professor Hansteensgate 56 og 57
- Vågsallmenningen 10
- Parkveien 4 og 4B, 6, 8, 9, 10 og 12
- Welhavens gate 17 og 37
- Rosenbergs gate 39
- Engen 15
- Strandgaten 3 og 5

Faye tegnet Krohnengen skole sammen med Albert Hanssen. Han var også arkitekten bak det rikt dekorerte Hotel Metropol som brant i 1916 sammen med flere av Fayes forretningsgårder i Bergen sentrum. Han tegnet Hafslo kirke i Luster og Lindstrøm Hotel i Lærdal.

Kilde: Åse Moe Torvanger i Norsk Kunstnerleksikon

Christies gate 19. Foto: EIA

Arkitekt Faye tegnet Parkveien 4 og 4B, nr. 6, 8, 9, 10 og 12. Foto: EIA

Christies gate 15, 17 og Rosenbergs gate 39. Foto: EIA

Fayehagen på Møhlenpris. Welhavensgate 72. Foto: EIA

5.2 Kronologisk endringshistorie

1885-1886

Villaen bygges for ingeniør **Fredrik Schuman** (1849-1896) av byggmester **Svensvik** med **Johan Faye** som arkitekt.

1901

Enkefru Emilie Sophie Martens Schuman dør, og **skipsreder Wilhelm Gjertsen er ny eier**.

Arkitekt Jens Z. Kielland søker om å få reparere og kle inn den gamle altanen utenfor kjøkkenet med glass.

Huset får **nytt sentralvarmeanlegg** med gassforsyning fra en lavtrykkdampkjele som plasseres i kjelleren i husets sørøstre hjørne.

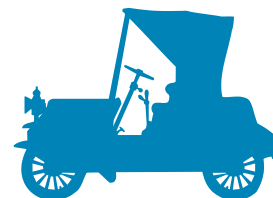
Det installeres dessuten gasskomfyr, gassbadeovn og gasskoker til oppvarming av vaskevann.

Gamle takluker skiftes.

Det graves ut kjeller under spis-kammers, kjøkken og anretningsrom.

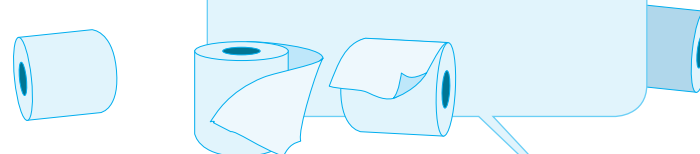
1916

Arkitekt Ingolf Danielsen tegner en dobbel «**automobilgarage**» for **kjøbmand W. Gjertsen** og søker om å få bygge denne i grensen mot Store Parkvei 3a. Nygaard's Parkselskap protesterer av hensyn til parkens utseende. Selskapet har klare regler for hvordan det skal bygges på tomtene som er solgt i parkens nabolag. Arkitekten flytter garasjen til eiendommens sydlige hjørne, men park-selskapet mener fremdeles garasjen vil virke **skjemmede på sine omgivelser** og være i strid med villakvartalets karakter. Det hjelper ikke å argumentere med at bygningen skulle kamufleres med eføy.

1913

Fru Wilhelm Gjertsen søker om å få installere **to vannklosetter**.

1880

1890

1900

1910

1919

Nå fremmer arkitekt

Frederik Konow Lund en ny garasjesøknad på vegne av Gjertsen. Han argumenterer med at garasjen med tilhørende hagemuranlegg vil gi Hans Holmboes gate en tiltalende avslutning. Verken parkselskapet eller bygningsetaten lar seg overbevise.

Søknaden blir avslått.

En ombygging av boligen

blir derimot **godkjent** uten at parkstyret blandes inn. Begrunnelsen er at det bare skal gjøres endringer på fasader som vender bort fra parken.

Den **åpne loggiaen** foran hovedinngangen blir nå **bygget inn**, inngangsdøren får ny posisjon. Den gamle glassverandaen ved spisestuen rives og bygges opp i ny utforming. **Hovedtrappen** bygges om med med repos og et **nytt karnapp** ved dette. Samme år installeres ny kamin i røkesalongen og nytt vannklosett i bad i andre etasje kobles på hovedkloakken i gaten.

1920

En **ny søknad om garasje innvilges** på betingelse av at naboene ikke har noe å innvende.

1925

Nåværende eier, **Axel Isdahl**, får løyve til å bygge garasje på en parsell han har overtatt fra naboeiendommen i vest, Villaveien 8, som tilhører konsul J. C. Isdahl. **Konow Lund tegner** garasjen med trapp ned til hagen i Parkveien. **Et kart** over Nygårdshøyden fra **1952** viser at **garasjen er bygget**.

1940

Okkupasjonsmakten har overtatt flere villaer i området. Villaen i Store Parkvei 9 er registrert som boligkvarter for **offiserer i Wehrmacht** som var tilknyttet Dokkeskjærskaien.

1942

Axel Isdahl med familie bor fremdeles i huset.

1946

Villaen er ikke lenger familiebolig. **Eiendommen selges** til to sykepleiere som flytter **Fredly pleiehjem** hit.

1948

Det installeres nytt automatisk **oljefyringsanlegg**.

1920

1930

1940

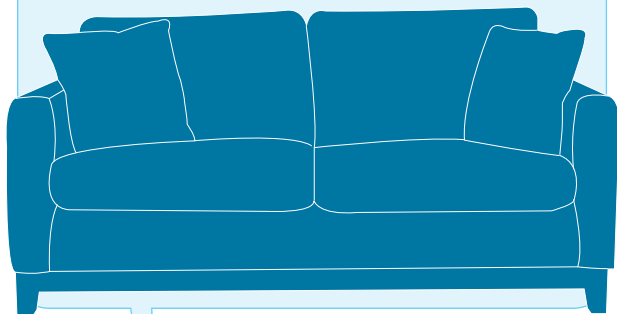
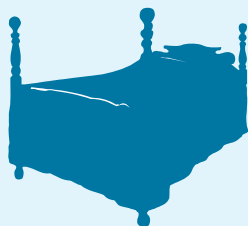
1950

5.2 Kronologisk endringshistorie

1956

Et soverom mot vest i andre etasje blir omtalt som **stue** som utvides over deler av altanen.

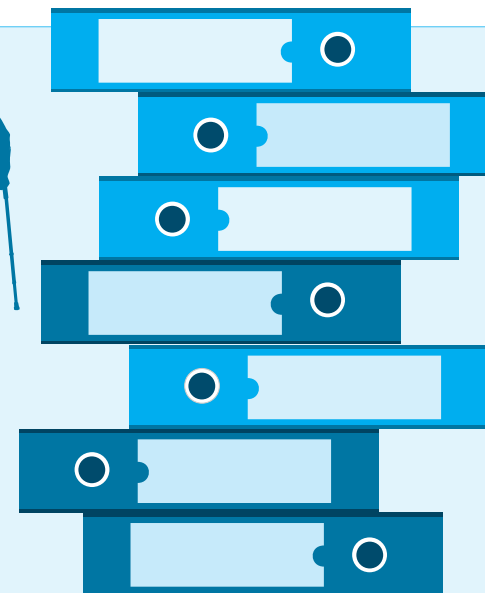

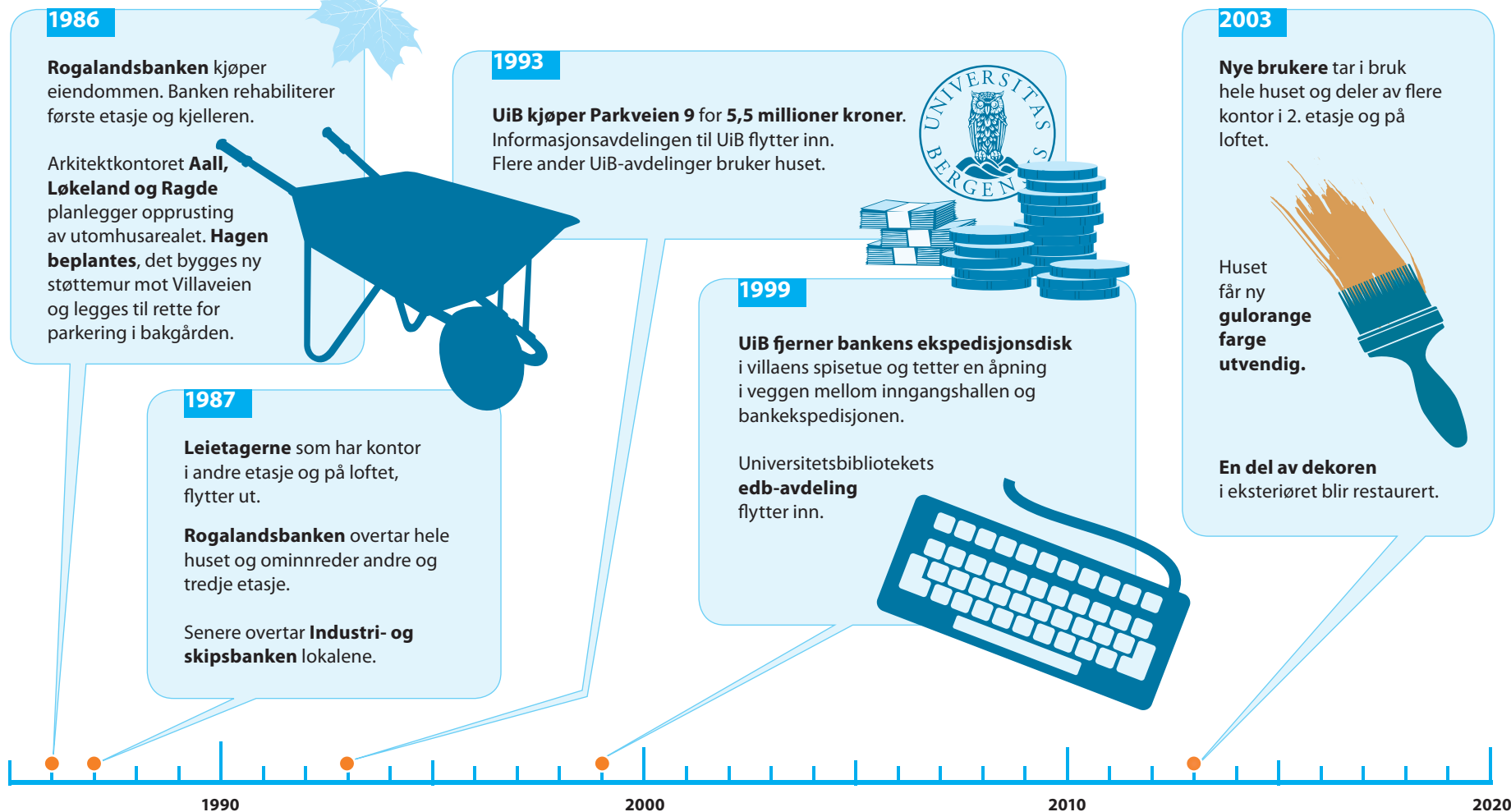
1982

Fredly pleiehjem legges

Parkveien 9 blir testamentert til **Santalmisjonen** som selger eiendommen til **reklamebyrået Markedskonsult AS**. De pusser opp huset, innreder loft og kjeller og etablerer et **mediehus** her med flere leietagere.

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

Parkveien 9, fotografert mellom 1910 og 1920. Foto: Johanne Pihl. Tilhører Universitetsbiblioteket i Bergen

Med sin særdeles rikt dekorerte fasade blir denne villaen omtalt som et høydepunkt i 1880-årenes boligarkitektur i nyrenessanse. Dette eldste huset i Parkveien er den eneste gjenværende villaen på denne siden av gateløpet. Den utgjør likevel en helhet sammen med de godt bevarte sammenhengende murvillaene på østsiden av gaten.

Parkveien 9 er nærmeste nabo til Nygårdsparkens hovedinngang fra nord. Parken åpnet i 1885. Samme år ble villaen bygget og markerte med all sin prakt at det nå var nye tider her øverst på Nygårdshøyden. Bygningen har byplanhistorisk verdi som representant for villaområdet som ble etablert rundt muséet på Nygårdshøyden de siste tiårene av 1800-tallet. Her ble bygget et helhetlig historisme-

miljø i forbindelse med byutvidelsen mot vest. Slik sett har denne bygningen også byhistorisk verdi.

En stor del av bebyggelsen fra denne epoken er intakt, og fremdeles svært fremtredende på Nygårdshøyden. Siden svært mange historismeprydede bygninger nede i sentrum brente i 1916, og andre senere er blitt lite påaktet, er Nygårdshøyden Bergens største område med autentiske historismebygg tegnet av arkitekter med god kjennskap til Europas rådende idealer. Området utmerker seg også i nasjonal sammenheng og har svært stor arkitekturhistorisk verdi. Dessuten er miljøverdien høy i historismestrøket generelt og for denne bygningen spesielt.

Etter ca. 1920 ble noe av dekoren på villaen fjernet, blant annet tre akroterion på hver av gavlene (se foto til høyre). Fotograf ukjent. Tilhører Universitetsmuseet i Bergen

Parkveien 9 med opprinnelig eksteriør. Fotograf ukjent. Tilhører Universitetsbiblioteket i Bergen

Villaen ble bygget for ingeniør Fredrik Schumann, en av byens nye industrireisere, på en av de tomtene Nygårds Parkselskap solgte for å finansiere opparbeiding av Nygårdsparken. Med tomtens fulgte bestemte regler utbyggeren måtte rette seg etter. Arkitekt var Johan Faye, en av de mest benyttede arkitektene i Bergen på denne tiden. I 1919 satte arkitekt Frederik Konow Lund sitt preg på huset ved en omfattende ombygging for ny eier.

Villaen er et av flere bolighus i dette området som er overtatt av Universitetet og omgjort til moderne kontorbygg bak historiske fasader. Villastrøkets arkitektoniske kvaliteter ble et argument for ombygging og tilpasning av gammel bebyggelse til universitetsbruk. Bygningen

er med på å fortelle hvordan byuniversitetet tok form på den gamle arkitekturens premisser og har derfor stor universitetshistorisk verdi.

Universitetet har brukt eiendommen siden 1993. Bygningen har også kulturhistorisk verdi som tidligere pleiehjem, som kontor for flere mediebedrifter og senere for flere banker.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

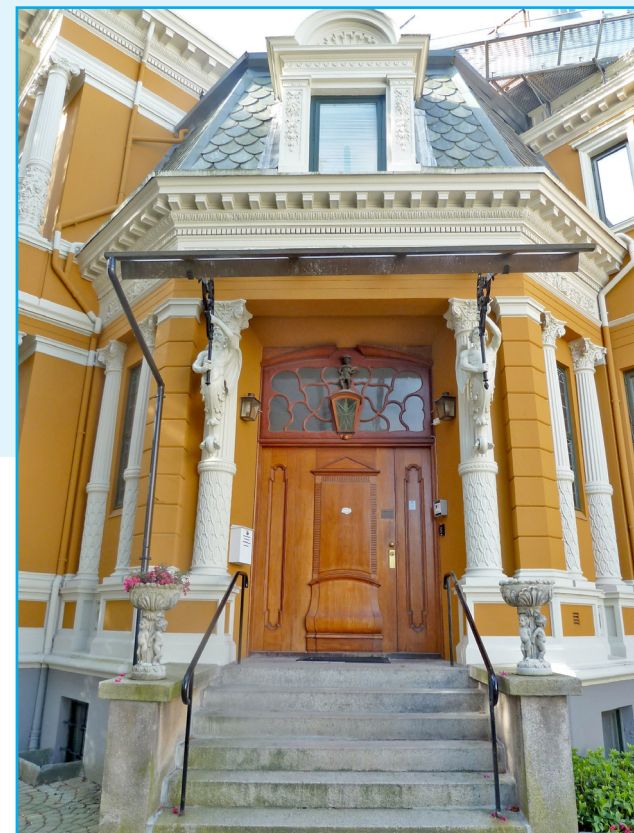
Den store og rikt dekorerte bygningen utmerker seg med sine høye arkitektoniske kvaliteter intakt og mange originale bygningsdeler bevart. Huset domineres av flere tempelmotiver og svært frodig stukkatur blant annet under gesimser og rundt vindu.

Villaens hovedform og rike murdekor er i all hovedsak intakt på tre av fasadene. I 1919 satte arkitekt Fredrik Konow Lund sin signatur på villaen blant annet i form av et nytt karnapp ved husets hovedtrapp og en ny glassveranda. Også hans tilføyelser har betydelig verdi. Denne ombyggingen gjorde betydelige endringer i husets vestvegg. Den opprinnelig åpne loggiaen mot nord hadde dobbel smijernsport ved trappen og smijernsgitter i høye åpninger mellom søylene i vegg. Disse åpningene ble delvis gjenmurt og fikk blyinnfattede vindu med små ruter. Villaens opprinnelige formspråk er videreført i dagens hoveddør. Det utsmykkede overlyset er opprinnelig. Døren synes å være tilpasset nåværende posisjon ved en ombygging, enten ved Konow Lund eller senere. Inngangspartiet flankeres av to originale støpte statuer som bærer et glasstak.

Taket har originalt skifertekke og ditto støpejernsrekkverk intakt. Beslag på tak er av nyere dato.

Skilt på inngangsdør. Foto: EIA

Inngang mot Parkveien med to originale støpte statuer. Foto: EIA

Utsmykning ved inngangsdør. Historiske foto viser at engelen opprinnelig var svartmalt. Foto: EIA

Frodig stukkatur over balkong mot sør. Foto: EIA

Glasskarnapp på fasaden i vest. Fredrik Konow Lund. Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade øst

SÅRBARHET

Fasade øst. Foto: EIA

Fasade øst. Den delvis frittstående murveggen til høyre på bildet er opprinnelig, men hadde første tiden en åpning med tredør inn til hagen bak. Åpningen ble trolig utvidet da kjøpmann Gjertsen fikk behov for parkeringsplass for bilen sin. Spor etter dekorlist over opprinnelig dør er synlig. Foto: EIA

Østfasaden må regnes som husets hovedfasade og preges av særlig rik dekor. Fasaden er svært godt bevart, med mange originale bygningsdeler. Hovedkomposisjonen er godt bevart: Hovedmotivet i komposisjonen er den opphevede og rikt dekorerte tempelgavlen i senter, understøttet av doble søylepar, i to etasjer, også disse med rik dekor. På begge sider av tempelgavlen, er lavere volumer med mansardtak. Det som en gang var en inngangsgloggia er bygget inn. Fasaden er gjennomgående rikt dekorert på de fleste bygningsdeler, både med

murt dekor, smijernsdekor og tredetaljer på vinduer og dørblader. Særlig omfattende er den murte dekoren – de fleste overflater er dekorerte. Vi finner dekorerte bånd i hele fasadens høyde, både som brystningsmotiver og som gesimsbånd. Vi finner dekorerte frisemotiver og skulpturer både på veggflater og rundt vinduer. På taket er originale smijernsrekkverk bevart, så også smijernsrekkverk med murte stolper på karnappet. Den originale dekorerte hoveddøren er bevart med dekorert overlys. Den er plassert i ny posisjon i den innebyggede loggiaen.

Inngangsparti, fasade øst. Foto: EIA

Inngangsparti. Foto: EIA

Samlet sett fremstår fasade øst som svært nær den opprinnelige fasaden, til tross for at enkelte bygningsdeler er skiftet ut, så som vinduer og beslag på tak. Den opprinnelige dekorerte åpningen i havemuren mot nord er utvidet og dekoren er fjernet. Fargesettingen er også endret, fra den opprinnelige gråbrune farge. Historiske bilder fra før 1920, viser skulpturer på taket som markerte møne og gesims. På senere foto datert 1929-1939, er disse revet.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade øst

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel materialbruk	Natursteinsmur med kalkmørtel. Er som øvrige vegger pusset med kalkpuss og malt med kalk.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg kjerne materialbruk	Yttervegger utført i bergensk hulmur, murt med kalkmørtel. Veggens utside er trolig pusset med lesket kalk, og malt med kalkmaling.	
Dekor søndre del	Nederst dekorert murt rekkverk rundt den lille terrassen foran røkeværelset. Opprinnelig var her en trapp til terreng. Hjørner er markert med murte slette pilastere, med dekorert topp. Rikt dekorert gesimsbånd som frise mot gesims. Gesimsen er utført med tannsnitt. Takvinduene som arker er rikt dekorert med friser både på sider og på buet arkitrav i toppen.	
Dekor midtre del	Tempelgavlmotivet i det midtre feltet er det mest karakteristiske og storslåtte dekorelementet på bygningen. Tempelfrontens peristyl (søylegang) er dekorert med frise, og gesims og topp er kronet med hver sin skulptur på taket. Tempelmotivets entablament (det horisontale feltet mellom gavlen og søylene) er utsmykket med en tydelig tannsnittbord. Videre nedover markerer dekorerte søylepar hjørnene i det fremskutte veggpartiet. Dekorerte gesimsbånd og brystninger deler opp bygningen etasjevis. Også vinduene har dekor. Øvre vinduer er utført med buet overstykke og dekorert med frise, mens nedre vindu har en buet topp med dekorert omramning.	

Fasade øst (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dekor nordre del	Midtre del har mansardtak som avsluttes med markert tannbord. Søylene fra den originale loggiaen er beholdt synlige på utsiden i den gjenmurte ytterveggen (Konow Lund). Originale statuer på hver side av trappen bærer et glasstak. Glasset er skiftet i nyere tid. Den originale trappen er bevart. Vindu i ark er rikt dekorert på side og på buet overstykke.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer	De originale vinduene er i stor grad erstattet av moderniserte vinduer. Gjenværende originale vinduer: Blyinfattede vinduer i loggia fra 1919.	
Dører	Den originale inngangsdøren er flyttet og bevart. Døren er utført i edelt trevirke med dekorert overlys over med innfelt lykt. Dørbladet er også utført med dekor med barokke referanser. Nyere låser og beslag.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade nord

SÅRBARHET

Nordfasaden vender inn mot villens hage og har mer behersket dekor. Særlig nedre del, som ligger skjult fra gaten, er enklere utformet. Fasaden er svært godt bevart, med mange originale bygningsdeler.

Fasaden preges av et fremskutt tempelmotiv som fasade sør. Både tempelgavlen og de øvre vinduene har murt dekor. Den originale bakdøren med dekorert dørblad og originale overlys med krumme sprosser er bevart. Så også den originale vegglyampen som henger til side for døren.

De endringer som er foretatt er stort sett i form av tilføyelser i form av branntrapp, og varmpumpe.

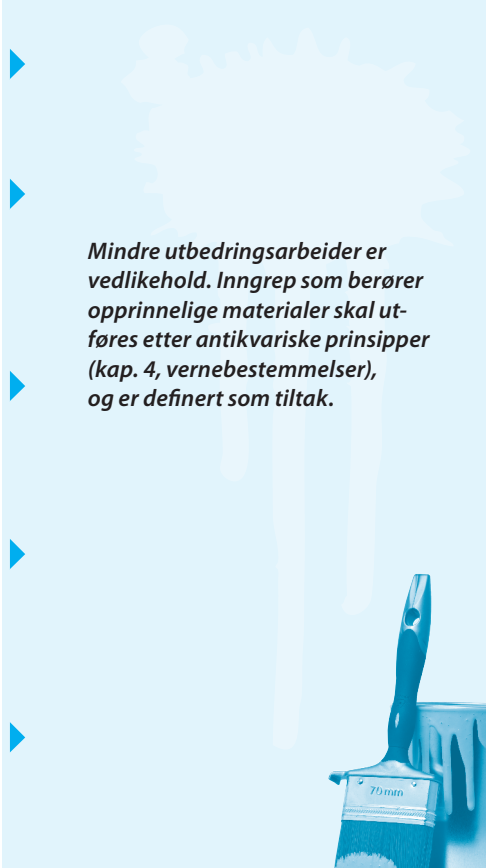

Fasade mot nord. Biinngangsdøren er original, men er muligens bygget om. Foto: EIA

Fasade nord

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel materialbruk	Natursteinmur med kalkmørtel. Er som øvrige vegger pusset med kalkpuss og malt med kalkmaling.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg kjerne materialbruk	Yttervegger i bergensk hulmur, murt med kalkmørtel. Veggens utside er trolig pusset med lesket kalk, og malt med kalkmaling.	
Dekor	Den originale murte dekoren er i stor grad bevart: Tempelgavlmotiv med dekorert frise på pediment. Tannbord i overgang mot vegg. Frise på gesimsbånd mot tak. Enkel striperelieff på veggflaten. Øvre vinduer har forseggjort dekor med dekorert overstykke med frisemotiv. Enklere dekor omkring nedre dør og vindu.	
Vinduer	Originale vinduer er skiftet ut med nyere vinduer.	
Murt veggskive rundt gårdsplass	Historiske bilder tilsier at murveggen er fra bygningens første fase. Bildet viser at åpningen har vært dekorert/utsmykket i overkant. Det er ikke spor etter dette i dag. Tidspunkt for endring er ukjent.	

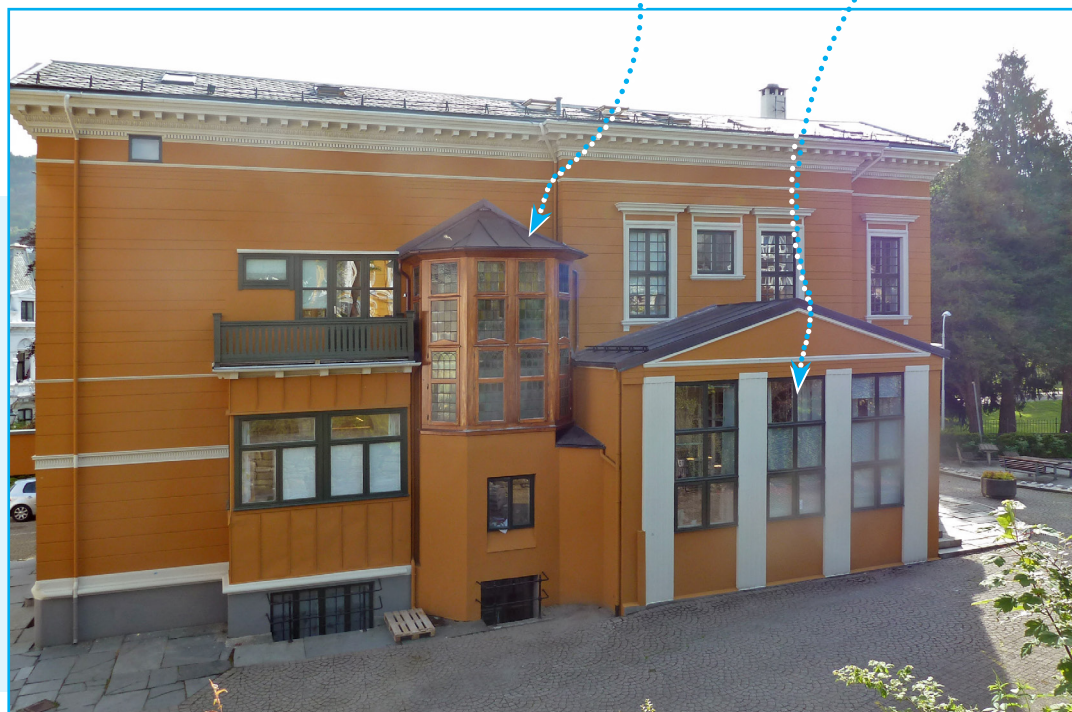
5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade vest

SÅRBARHET

Fasade vest med glasskarnapp. Foto: EIA

Nytt glasskarnapp i 1919, arkitekt
Fredrik Konow Lund

Glassverandaen
ble også
endret i 1919

Vestfasaden er den fasaden som er mest endret. Den preges særlig av den store ombyggingen foretatt av arkitekt Fredrik Konow Lund i 1919. Originale tegninger fra Konow Lunds ombygging, viser at den originale vestfasaden har vært enklere utformet enn hovedfasadene som vender ut mot Parkveien og parken. Hovedvolumene er enklere og mindre sammensatte og vi finner et minimum av dekor på veggliv og i murt tannbord i gesims. Også vinduene har vært enkelt utformet uten den frodige dekoren vi ser i front. Med Konow Lunds ombygging kom både det store glasskarnappet i trappen og dagens glassveranda. Tilstøtende vinduer ble endret for å tilpasses de nye elementene. Det er tydelig at Konow Lund var opptatt av at nye elementer ikke utelukkende skulle gli inn i bygningens

etablerte nyrenessansepreg, men derimot gis et eget arkitektonisk særpreg i tråd med tidens rådende idealer. Vi ser tydelig Konow Lundske trekk i disse elementene, deriblant i den smårutede oppdelingen av vinduene som er karakteristiske i hans arkitektur.

I likhet med på øvrige fasader består bevarte originale elementer fra første fase i stor grad av murt veggdekor. Vinduer, og øvrige bygningsdeler stammer i stor grad fra ombyggingen i 1919 – også dette en viktig fase i bygningens historie. Man kan si at vestfasaden er den som forteller mest om bygningens endringshistorikk.

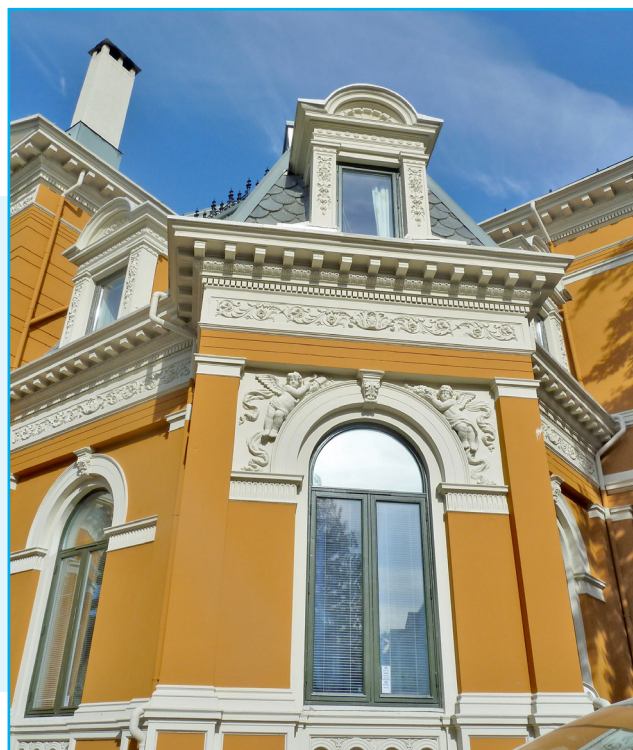
Fasade vest

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Natursteinmur med kalkmørtel. Er som øvrige vegger pusset med kalkpuss og malt med kalkmaling.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg kjerne materialbruk	Yttervegger er utført i bergensk hulmur, murt med kalkmørtel. Veggens utside er pusset med lesket kalk, og malt med kalkmaling.	
Dekor opprinnelig	Den opprinnelige dekoren var enklere på vestsiden enn de øvrige fasadene. Der ikke fasaden er berørt av 1919-ombyggingen er dekoren intakt. Vi kjenner igjen den karakteristiske tannborden mot gesims som går igjen på øvrige sider. Ellers enkel dekor omkring vinduer, dører og på veggflatene.	
Dekor Konow Lund	Glasskarnappet i teak, med smårutede, blyinnfattede vinduer er originalt fra 1919 ombyggingen. Glassverandaen ble også bygget om i 1919.	
Vinduer 2. etasje	Vinduer fra flere generasjoner. Vinduer med små ruter fra Konow Lunds ombygging.	
Balkong	Var opprinnelig balkong ved et av soverommene.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade sør

SÅRBARHET

Detalj karnapp mot sør. Foto: EIA

Fasade mot sør. Foto: EIA

Sørfasaden mot parken er svært godt bevart, med mange originale bygningsdeler. Fasadens hovedform/hovedkomposisjon er bevart. Særlig vesentlig er det at bygningens karakteristiske og rike murdekor er intakt. Særlig markant er tempelgavlmotivet, med frisedekor. Dekoreerte friser er også bevart både mot gesims og som omramning omkring vinduer. Tannboder avslutter veggflatene i toppen. På taket er originalt smijernsrekkverk bevart, så også smijernsrekkverk med murte stolper på karnappet. Den originale dekorerte verandadøren, i 2. etasje er

bevart med vifteformet overlys og med sidevinduer. Samlet sett fremstår fasade sør som svært nær den opprinnelige fasaden, til tross for at enkelte bygningsdeler er skiftet ut, så som vinduer og beslag på tak.

Fargesettingen er også endret, fra den opprinnelige gråbrune farge. Historiske bilder fra før 1920, viser skulpturer på taket som markerte møne og gesims. På senere foto datert 1929-1939, er disse revet.

Fasade sør

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel materialbruk	Natursteinsmur med kalkmørtel. Er som øvrige vegger pusset med kalkpuss og malt med kalkmaling.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg kjerne materialbruk	Yttervegger er utført i bergensk hulumur, murt med kalkmørtel. Veggens utside er pusset med lesket kalk, og malt med kalkmaling.	
Dekor vestre del av fasade tempelgavl	Stor andel original dekor er bevart. Domineres av tempelmotiv. Tempelgavlmotivet er dekorert med frisemotiv på pedimentet. Tannbord avslutter gavl i overgang mot vegg. Bredt gesimsbånd med dekorert frisemotiv under tannbord. Enkel striperelieffdekor på hovedveggliv. Rikt dekorert dør til veranda over karnapp. Støpejensrekkverk med murte balustere. Karnapp med pilastere i hjørner og med enkelt dekorerte vinduer med buet topp.	
Dekor østre del av fasade	Original dekor er i stor grad bevart: Mansardtak med original støpejensrekke på tak. Takarker med original dekor omkring vinduer, både på side og på buet overstykke. Tannbord i overgang mot tak/vegg. Gesimsbånd med frisemotiv mot gesims i topp av vegg. Fremskutt og ekstra dekorert motiv i senter i hjørne, særlig rundt vindu. Felt med frise over vindu.	
Vinduer	Med unntak av vinduer omkring dør til veranda i 2. etasje, er de originale vinduene skiftet ut med nyere energiglassvinduer.	
Balkongdører	Original dør til balkong i andre etasje med rikt dekorert overlys og sidevinduer. Øvre dørfelt er originalt, mens nedre felt med sidevinduer er skiftet ut. Dobbelt balkongdør fra glassveranda i første etasje er nyere.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Yttertak

SÅRBARHET

Taket fremstår som svært godt bevart. Den originale takformen er intakt sammen med de dekorerte takarkene. Skifertekking med lappskifer er bevart med original gesimsdetalj. På toppen er originale, dekorerte støpejensrekkverk bevart. Gamle beslag er erstattet med nye i forbindelse med vedlikehold av tak. Tre takskulpturer som viser på historiske foto er revet.

Over: Tak mot øst. Under: Tak, fasade sør. Foto: EIA

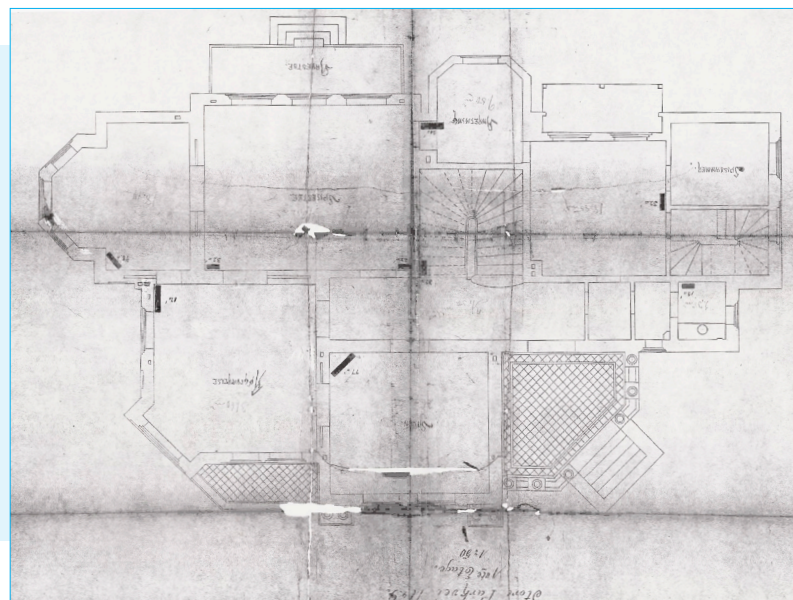

Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Taktekking	Original tekking med lappskifer.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Beslag	Enkelte eldre overgangsbeslag er bevart, mens de fleste beslag er skiftet ut med moderne lakkerte beslag i forbindelse med vedlikeholdsarbeider på tak.	
Renner og nedløp	De originale rennene og nedløpene er skiftet ut med nyere renner og nedløp. Rennene er malte i veggfargen.	
Piper	Historiske foto viser et taklandskap med flere piper. I dag er kun en original pipe bevart. Denne er murt i tegl og pusset. Pipen har påmontert nyere stålstige for vedlikehold.	
Takvinduer	Det er satt inn nye moderne velux takvinduer i hovedtakflaten, i forbindelse med ny bruk av loftet.	
Smijernsrekkverk	Dekorerte støpejernsrekkverk er originale. Originale smijernsrekkverk med støpejernsdekor.	
Arker	De originale arkene på taket er bevart. Den murte og rike dekoren er bevart. Vinduene i arkene er energiglassvinduer av nyere dato.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Beskrivelse interiør, fredet område

Plantegning 1. etasje 1901 av arkitekt Jens Z. Kielland. Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

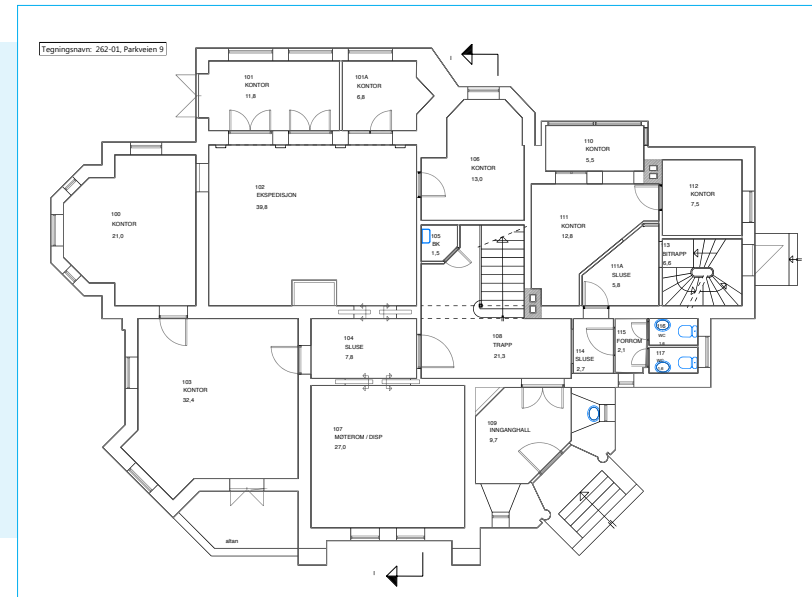
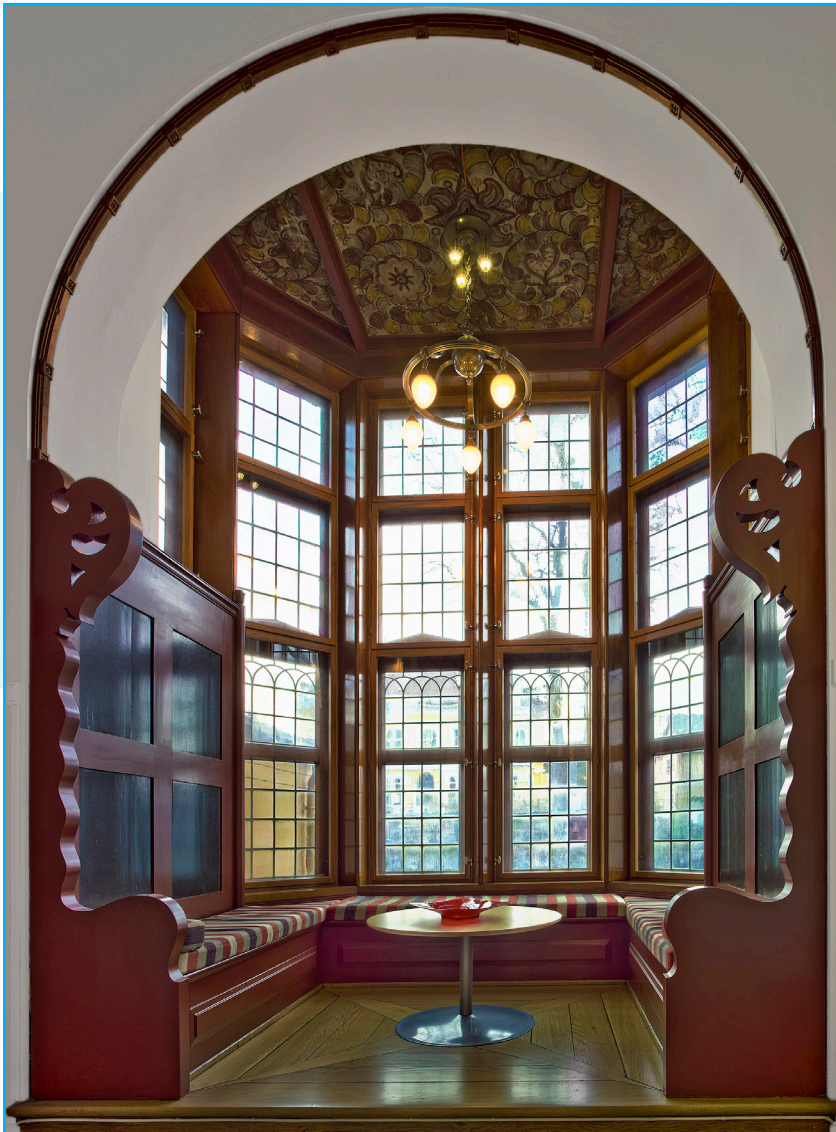
Slik interiøret framstår i dag, preges det av to hovedfaser i bygningens historie: Den opprinnelige ny-renessansevillaen til arkitekt Johan Faye og tilføyelser i 1919 ved arkitekt Frederik Konow Lund.

Sporene etter husets første fase finner vi først og fremst i de innerste stuen i første etasje som har originale og rikt dekorerte gipshimlinger bevart. Etasjen ellers er preget av Konow Lunds mer forenklete dekor som ligger mellom det historiske frodige og det nye moderne som er i emning i samtiden. Dette gjenspeiles i kassetinndelte himlinger med geometrisk

dekor i stue mot Parkveien og forenklet sentrert takdekor i den opprinnelige spisestuen. Tilsvarende forenklinger ser vi i golv, der gulvbordene blir grovere (større) og enklere dekorert i Konow Lunds ombygging.

I trapperommet mellom første og andre etasje ligger karnappet fra 1919 med blyinnfattet glass og plassbygget møblement som tilførte huset et nytt markant element i interiøret. Innbygging av loggiaen gav 1. etasje et nytt rom, vindfanget.

Plantegning 1. etasje. Dagens situasjon 2018

Bygningens opprinnelige hovedstruktur er godt bevart, men noen originale døråpninger mellom stueene er lukket. Dessuten er mange originale bygningsdeler fra de to epokene bevart. Noen er synlige i dagen, andre er skjult bak nyere lag.

◀ *Detalj av glasskarnapp i trapp. Foto: EIA*

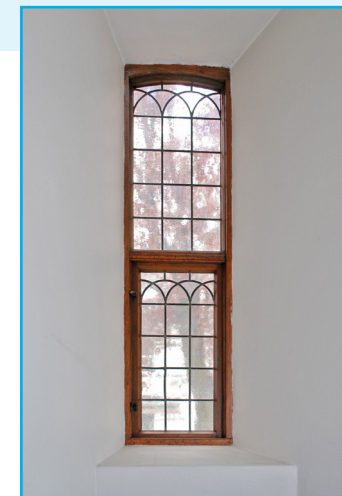
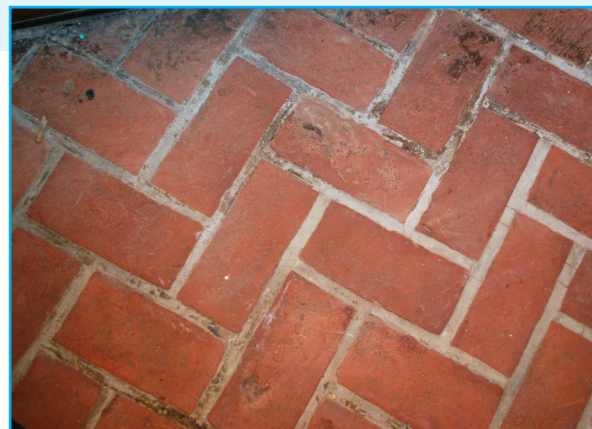
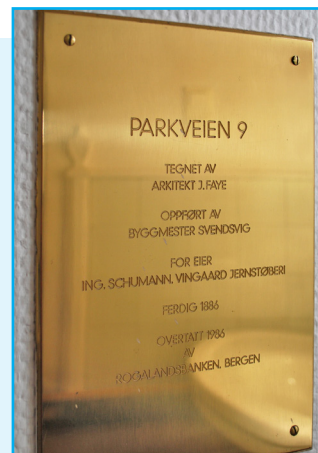
5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 109 inngangshall – loggia

SÅRBARHET

Rommet var opprinnelige en åpen loggia med dobbel smijernsport og smijernsgitter i høye åpninger mellom søylene. Loggiaen bygges inn i 1919 av Konow Lund. Åpningene mellom søylene ble delvis murt igjen, og det ble satt inn to blyinnfattede vinduer øverst. Porten ble erstattet av hoveddøren som trolig er flyttet og bygget om, enten av Konow Lund eller senere. Overlyset med lykt er originalt og flyttet fra opprinnelig hoveddør. Gulvet av tegl er trolig loggiaens originale.

Detaljer fra vindfanget. Innside inngangsdør, blyinnfattet vindu, innmurt radiator fra 1919, og originale murte marktegl. Foto: EIA

Rom109 inngangshall – loggia

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Dagens tegl er trolig fra 1919-ombyggingen. Eldre tegninger viser et annet mønster i gulv, noe som tyder på at originalt gulv har vært annerledes.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Radiator innmurt i nisje	Radiator innmurt i nisje med messinggitter er trolig fra 1919.	
Vegg	Omsluttende pussede murte vegger er fra 1919. Mot rom 107 er den originale murveggen foret og utført med murt nisje.	
Vegglist	List av nyere dato, med historiserende profil.	
Himling	Kassetthimling utført i malt tre. Trolig fra 1919. Lysarmatur av nyere årgang.	
Ytterdør	Ytterdøren i teak, er satt inn i forbindelse med 1919-ombyggingen. Den kan være den originale ytterdøren som er flyttet fra original posisjon i ytterveggen og ut til ny posisjon. Dekoren på døren tyder på at denne kan ha vært fra bygningens første fase.	
Vaskehjørne	Fliset vaskehjørne med vask er trolig fra 1919 eller senere. Porselensvask med historisk armatur er trolig den opprinnelige (1919).	
Vinduer	To små vinduer utført i edelt tre, med blyinnfattede smårutede glass. Fra 1919.	
Innvendig dør	Dør trolig fra 1919. Dør er utført i tre, med glass i dørbblad. Originale glass er skiftet ut med moderne brannglass (trådglass), trolig som del av branniltak i sykehjemstiden. Dekoret, kraftig markert list på innside mot trapperommet (trolig 1919).	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 108 trapp

SÅRBARHET

Marmoret stolpe øverst i hovedtrappen. Foto: EIA

Detalj dør til vindfang. Foto: EIA

Trapperommet ble trolig gjenstand for betydelige endringer i 1919. Det er mye som tyder på at det har vært utfordringer med trekk i den første villaperioden. En åpen villakorridor ut mot hovedtrappen (trekk oppover) i kombinasjon med ytterdør uten vindfang, må ha gjort det vanskelig å holde på varmen i hovedetasjen. Trolig er dette bakgrunnen for at loggiaen bygges inn (blir vindfang) og at det etableres et dørskille mellom hovedtrappen og korridoren inn til stuene.

I forbindelse med ombyggingen av hovedtrappen med det nye karnappet er det ting som tyder på at Konow Lund har funnet det naturlig å gi rommet en ny tilpasset dekor – ulik den opprinnelige. Rommets dekorelementer, gulv, dører, lister, stammer trolig fra 1919. Enkelte elementer kan være eldre.

Trapperom, glasskarnapp. Foto: EIA

Detalj, tak i glasskarnapp. Foto: EIA

Dagens overflater preges av reklamekontorperioden, der alle vegger og tak ble malt hvite. De opprinnelige overflatene har trolig hatt en betydelig mer fargesterk framtoning. Det er ikke gjort fargeundersøkelser, men historiske foto og tradisjonen for øvrig tilsier dette.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 108 trapp

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Massive lakkerte eikegulv med brede bord. Gulvmønsteret underbygger datering til 1919.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originale vegger er utført i mur. Ny vegg mot korridor kan ha annen utførelse. De originale overflatene er dekket til av moderne strie/maling. Originale lag kan være intakte under.	
Himling	Synlige bjelkemotiver. Trolig forenklet på et tidspunkt. Har trolig vært mer dekorert, muligens med panelte felter mellom tilsvarende sammenlignbare partier i naborommet (rom104).	
Vegg i trapp	Overgang mot trappevange tyder på at veggen ikke har vært panelt opprinnelig. Trolig har veggen først fremstått som en pusset murt vegg. Panelet er hvitmalt lik øvrige flater på 1980-tallet.	
Trapp konstruksjon og form	Originale tegninger fra 1901 i byggesaksmappen viser trapp uten repos (trinn i sving). Dette tyder på at dagens trapp er nyere. I 1919 beskriver Konow Lund en «nuværend» trapp med repos. Uten denne beskrivelsen ville det vært naturlig å anta at trappen var endret i forbindelse med etableringen av det store glasskarnappet i 1919, grunnet behov for inngang fra repos til den nyetablerte sittenisjen.	

Rom 108 trapp (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Himling i trapp	<p>Trolig original himling utført med synlige bjelker i tre fra villaens første fase.</p> <p><i>Synlig bjelkelag i tak over trapp. Foto: EIA</i></p>	<p>► <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Glasskarnappet	<p>Glasskarnappet er originalt fra 1919. Gulvet er utført i eik. Vegger utført som store glassfelt med karmmer og rammer i edelt trevirke (teak) med smårutede blyinnfattede glass. Nyere varevinduer er satt til på innsiden. Himling er kassetinndelt med pussede og dekorerte felter mellom trebjelker.</p>	<p>►</p>

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 104 sluse – mellomgang

SÅRBARHET

Detalj av dekor i karm på skyvedør i rom 104 til rom 107. Foto: EIA

Skyvedør i rom 104, til rom 107. Foto: EIA

Rommet var opprinnelig del av et større sammenhengende gangforløp som gikk helt fra indre stuer og ut i hovedtrapperommet. I dag er rommet betydelig mindre ettersom det ble satt inn en ny vegg i 1919 mot trapperommet. I den forbindelse får rommet nytt gulv og flere av dørene i rommet bygges om og endrer posisjon.

Den opprinnelige døråpningen til stue (rom 107) flyttes og blir åpning uten dør. Døren til spisestuen (102) erstattes med en ny skyvedør. Døråpningen fra røkeværelset (103) kommer senere (1946).

I forbindelse med de omfattende endringene i 1919, får rommet nye detaljer, inkl. nytt gulv og listverk.

Rom 104 sluse – mellomgang

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Massive eikegulv med detaljer som intarsia (stjernemønster, foto). Fra ombygging i 1919.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originale overflater er dekket til av nyere lag. Øverst malt strie fra 1980-tallet. Originale lag kan være intakte under dagens lag.	
Dør til spisestue (rom 102)	En vanlig dør fjernes i 1919 og erstattes av skyvedøren som inntil da var plassert mellom salong og mellomgang.	
Dør til stue (rom 107)	Opprinnelig døråpning var nærmere trappen og ble flyttet ved etablering av veggskille mot trapp. Først var den nye åpningen uten dør, dagens skyvedør er trolig satt inn av UiB.	
Dør til røkerommet (rom 103)	Dør fra ombygging i 1946.	
Himling	Synlige bjelker med mellomliggende himlingsfelter i panelt utførelse. Bred randlist. Himlingen kan være fra 1919, eventuelt tilpasset ny romform i denne fasen.	
Vinduer	Originale vinduer er erstattet med nyere moderne vinduer, dagens vinduer fra ca. 1986.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 102 ekspedisjon – spisestue

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Dekor over dører til glassveranda, inndelt i tre kontor. Foto: EIA

Rommets nåværende utsmykning stammer fra Konow Lunds ombygging i 1919. Mye tyder på at endringene i rommet har vært så store at det har vært naturlig å gi rommet en ny og tilpasset dekor. Sammenlignet med de rikt dekorerte og opprinnelige gipshimlingene i rom 100 og 103,

er himlingene her betydelig enklere og mer i tråd med tidens mote i 1919 enn 1800-tallets rike nyrenessanse-dekor. Tilsvarende forenklede dekor-elementer ser vi rundt dører og på gulv.

Rom102 ekspedisjon – spisestue

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Massive brede gulvbord i eik, lagt med list i rand. Trolig fra 1919.	
Himling	Pusset og malt rabbitz-himling med forenklet geometrisk dekor fra 1919 (foto). 	
Vegg	Vegg med dekorelementer fra 1919, langs randsoner mot gulv, tak og rundt dører.	
Dører	Teakdører tilpasset nye åpninger til glassveranda i 1919. Dør til rom 100 er blendet.	
Vinduer	Originale vinduer er erstattet med nyere moderne vinduer, dagens vinduer fra ca. 1986.	

Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

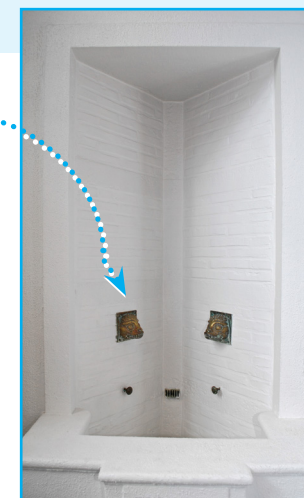
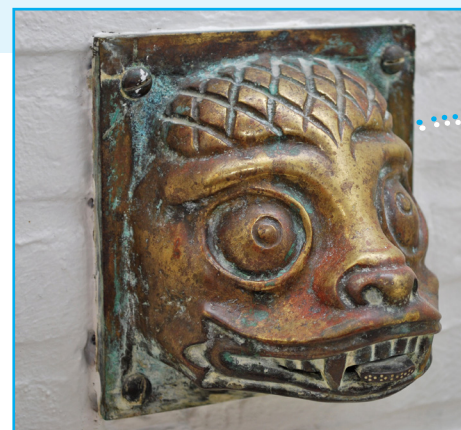
5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 101A / 101 kontor – glassveranda

SÅRBARHET

Dagens glassveranda ble oppført i 1919, og erstattet den opprinnelige glassverandaen fra 1885. Den opprinnelige glassverandaen med dør i front, hadde et lavere tak med valmet form. I 1919 blir denne revet og dagens glassveranda blir oppført med tre høye smårutede blyinnfattede glassfelt mot vest og dør i hagen mot sør. Takhøyden ble hevet noe, taket fikk overlys. På nordveggen inne i verandaen anla arkitekten en fontene med vann fra to dyrehoder i bronse som stikker ut fra hver sin side i veggnisjen. Verandaen fikk marmorfliser på gulvet og tre åpninger inn til spisestuen ble utvidet. Hver av de tre åpningene fikk doble 2-fags glassdører med buet overlys. De blyinnfattede smårutede vinduene og verandadøren er skiftet ut i nyere tid.

Glassveranda inndelt i tre kontor (øverst).
Detalj fra fontene. Foto: EIA

Rom 101A / 101 kontor – glassveranda

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale marmorgulv fra 1919.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originale overflater er overmalt av nyere malingslag. Originale overflater og detaljer er trolig intakte under dagens synlige lag.	
Dører, til rom 101 A og 101	Originale to-fløyede dører med buet overlys. Dørene er utført med ramtre og sprosler i teak. Dagens hvitmalt overlys, er trolig i teak under den hvite malingen.	
Vinduer	De opprinnelige smårutede blyinnfattede vinduene er skiftet ut med moderne vinduer i nyere tid.	
Verandadør	Opprinnelig verandadør er skiftet ut i nyere tid.	
Himling	Den opprinnelige glasshimlingen fra 1919 er bevart. Det opprinnelige overliggende overlyset, er erstattet av et nyere beslått/tett tak.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 107 møterom – salong

SÅRBARHET

Rommet var hovedsalong i villatiden, og har vært et viktig og trolig påkostet rom. Salongen hadde opprinnelig dør direkte ut til trappehallen og videre forbindelse til røkeværelset i hjørnet (rom 103).

Sammenlignet med de to øvrige stuer er himlingen her markant annerledes, med en kassetinndelt himling utført i tre til forskjell fra de øvrige rikt dekorerte gipshimlinger. Denne himlingen stammer fra Konow Lund sin ombygging i 1919, som preges av et formspråk med en geometrisk og forenklet dekor.

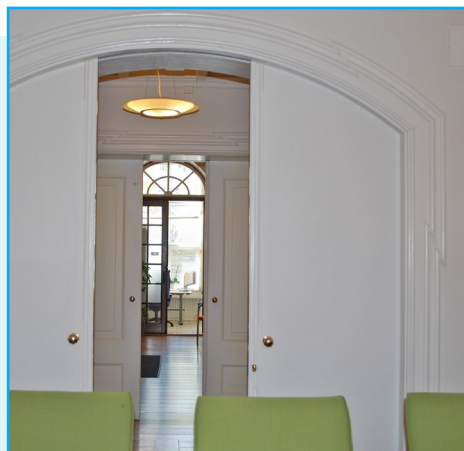

Foto fra den opprinnelige hovedsalongen. I dag møterom. Foto: EIA

Detalj av radiatordeksel. Foto: EIA

Rom 107 møterom – salong

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Massive gulv i eik, trolig fra 1919.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originale overflater er dekket til av nyere lag. Øverst malt strie fra 1980-tallet. Originale lag kan være intakte under dagens lag.	
Radiatorskjulere	Originale radiatorskjulere i malt tre fra 1901. Nytt radiatoranlegg ved Jens Z. Kielland i 1901.	
Vinduer	Originale vinduer er skiftet ut med moderne vinduer. Dagens vinduer er fra 1986.	
Himling	Rikt dekorert, kassetthimling utført i tre. Fra 1919. Opprinnelig overflatebehandling er dekket til av moderne hvitmaling. Opprinnelig har himlingen trolig vært utført i teak og fremstått i lakkert utførelse.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 103 kontor – musikkسالong

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

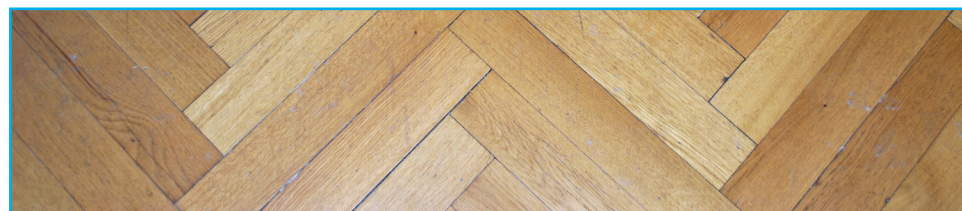
Detalj taklist. Foto: EIA

Rommet blir på de eldste tegningene omtalt som musikkسالong. Foto: EIA

Rommet er på de eldste tegningene navngitt som musikkسالong. Opprinnelig har rommet hatt direkte dørforbindelse til salongen (rom 107) gjennom hjørnestuen (rom 100) og dør til spisestuen (rom 102).

Rommet med den rike dekorerte himlingen og originale gulv utmerker seg med noen av de best bevarte bygningsdelene fra villaens første fase. Dette til tross for at dagens overmalte/hvitmalte interiør langt fra gjenspeiler den opprinnelige trolig saftige fargesettingen i rommet.

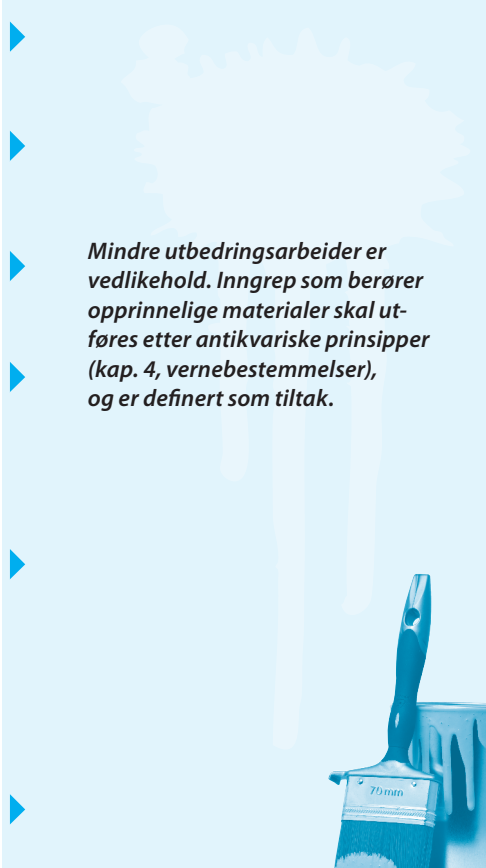

Originalt eikegulv med fiskebeinsmønster med randsoner i intarsia. Foto: EIA

Rom 103 kontor – musikkسالong

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale eikegulv med fiskebeinsmønster med randsone i intarsia.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originale overflater er dekket til av nyere lag. Øverst malt strie fra 1980-tallet. Originale lag kan være intakte under dagens lag.	
Radiator skjulere	Originale radiator skjulere i malt tre fra 1901. Nytt radiatoranlegg ved Jens Z. Kielland i 1901.	
Dør til altan	Original dør er skiftet ut med moderne dør. Dagens fra 1986.	
Himling	Original, rikt dekorert rabbitz-himling med gips- dekor. Randdekor med tannbord brutt av akantus motiver i rytme. Sentermotiv med stjerne (foto). 	
Vinduer	Originale vinduer er erstattet med nyere moderne vinduer, dagens vinduer fra ca. 1986.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 100 kontor – røkeværelse

SÅRBARHET

Taket er rikt dekorert med frodige akantus- og fruktmotiver. Foto: EIA

Kontor i rom 100. Foto: EIA

Rommet er på de eldste tegningene navngitt som røkeværelset. Opprinnelig har rommet hatt direkte dørforbindelse til salongen (rom 107) gjennom hjørnestuen (rom 100) og dør til spisestuen (rom 102).

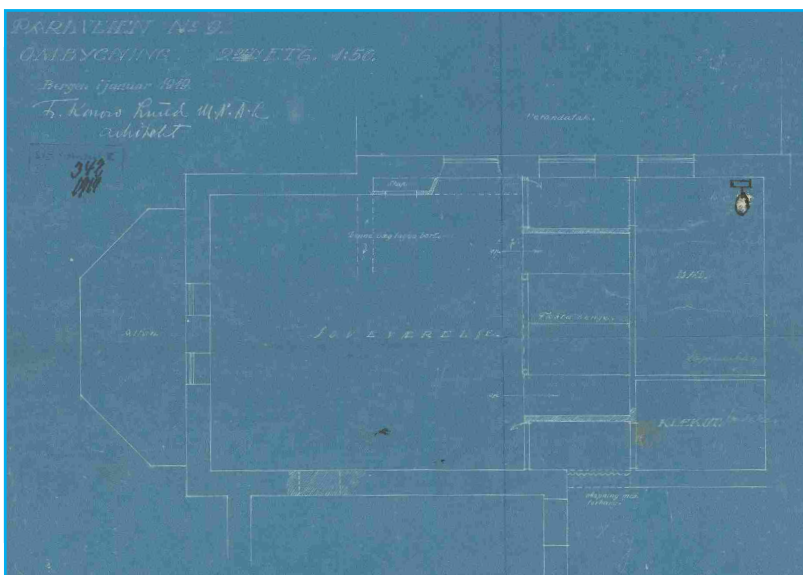
Rommet med den rike dekorerte himlingen og originale gulv utmerker seg med noen av de best bevarte bygningsdelene fra villaens første fase. Dette til tross for at dagens overmalte/hvitmalte interiør langt fra gjenspeiler den opprinnelige trolig saftige fargesettingen i rommet.

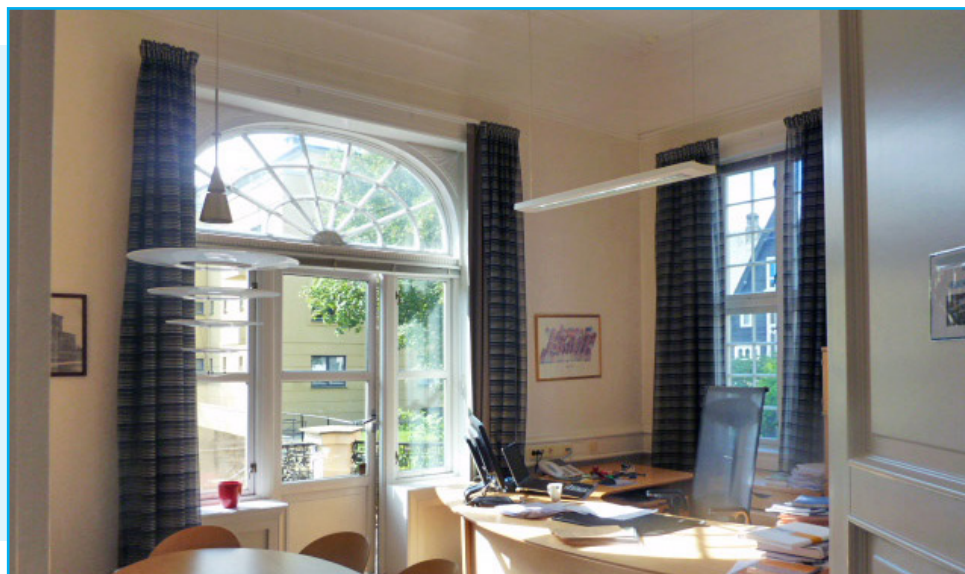
Rom 100 kontor – røkeværelse

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale eikegulv med fiskebeinsmønster med randsone i intarsia.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originale overflater er dekket til av nyere lag. Øverst malt strie fra 1980-tallet. Originale lag kan være intakte under dagens lag.	
Radiator skjulere	Originale radiator skjulere i malt tre fra 1901. Nytt radiatoranlegg v. Jens Z. Kielland i 1901.	
Dør til altan	Original dør er skiftet ut med moderne dør. Dagens fra 1986.	
Himling	Original, rikt dekorert rabbitz-himling med gips- dekor. Randdekor med tannbord brutt av akantus motiver i rytme. Sentermotiv med stjerne. (Er det dette som har inspirert Konow Lunds dekor?)	
Vinduer	Originale vinduer er erstattet med nyere moderne vinduer, dagens vinduer fra ca. 1986.	

5.5 Kulturminneverdi interiør Verneverdier utenfor fredet sone

Tegning av utvidelse av hovedsoverom i 2. etasje 1919, dagens rom 200. Tegning: Frederik Konow Lund. Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

Rom 200 har originalt overlys over balkongdør og original dekorert himling fra ombygging i 1919. Foto: EIA

Rommene til høyre for inngangen, retning Studentsenteret er ikke fredet. Her lå villaens kjøkken, anretning, spiskammers og andre birom, samt husets bitrapp. Den originale bitrappen er bevart, men malt hvit i likhet med store deler av interiøret ellers. Trappen har trolig hatt en mørkere farge. I lys av at det finnes få bygningsdeler fra husets første fase, representerer trappen en viktig verdi fra den første villatiden. Trappen, som går fra kjeller til loft, gir dessuten stor opplevelsesverdi.

Villaens opprinnelige kjøkken, rom 111, er delt i to, i et kontor og en sluse. Her er synlige deler av himling med historisk utforming. Opprinnelig altan med utgang fra kjøkken, ble bygget inn som oppvaskrom i 1901. Dette rommet, rom 110, er i dag kontor.

Originale bygningsdeler fra husets første faser er synlige i soveværelset, rom 200, som ligger i 2. etasje, mot balkongen i sør. Her ble det gjort endringer under Konow Lunds ombygging i 1919. Salongen fremfor

Bitrappen er original, men har trolig hatt en mørkere farge. Foto: EIA

Kjelleren. Foto: EIA

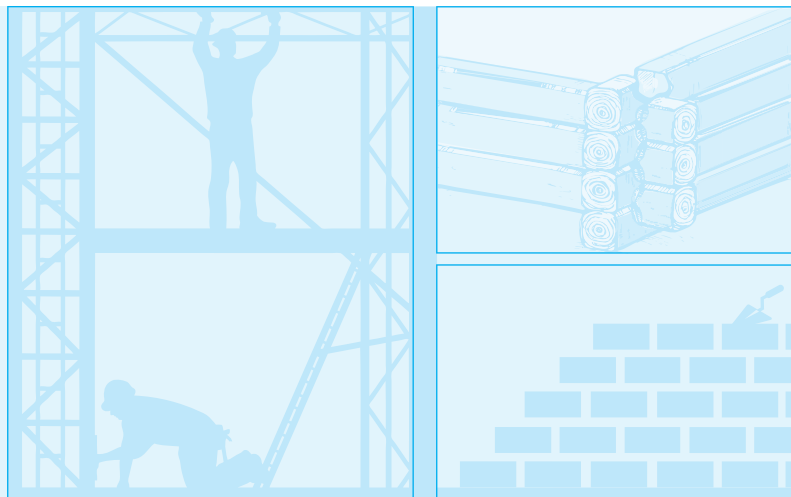

Himlingen i det gamle kjøkkenet, dagens rom 111, er historisk og trolig fra villaens første faser. Foto: EIA

balkongen ble innlemmet i soveværelset og bakveggen tilsvarende justert for å gi plass for en garderobe og passasje til nytt badrom. Rommet ble påkostet med dekor, som vi ser tydelige spor av i dagens interiør: Himlingen er utført med randlist som dobbel hulkil og dekorert rand i takflaten med stjernesymboler. Det originale overlyset har dessuten blitt stående over nyere balkongdør. Det er viktig at dette rommet opprettholdes som et stort rom med vindu og balkongdør.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjoner generelt

Bygningens konstruksjon består av murte bærende vegger, med etasjeskille og takkonstruksjoner i tre.

Sokkel og grunnmur er trolig murt med naturstein opp til første etasjeskille. Veggene er pusset. Opprinnelig var veggene trolig murt med kalkmørtel og pusset med kalkpuss.

Videre oppover er bærevegger murt i tegl. Yttervegger trolig utført i bergensk hulmur. Murverk er trolig originalt murt med kalkmørtel, og pusset med kalkpuss.

Dekorelementer i fasaden er trolig utført dels som utmurte trekninger, og dels som støpte gipselementer som er festet til fasaden.

Takkonstruksjonen er utført som sperrekonstruksjon i tre, med skråstaver og hanebjelker. Taktekking er utført i skifer.

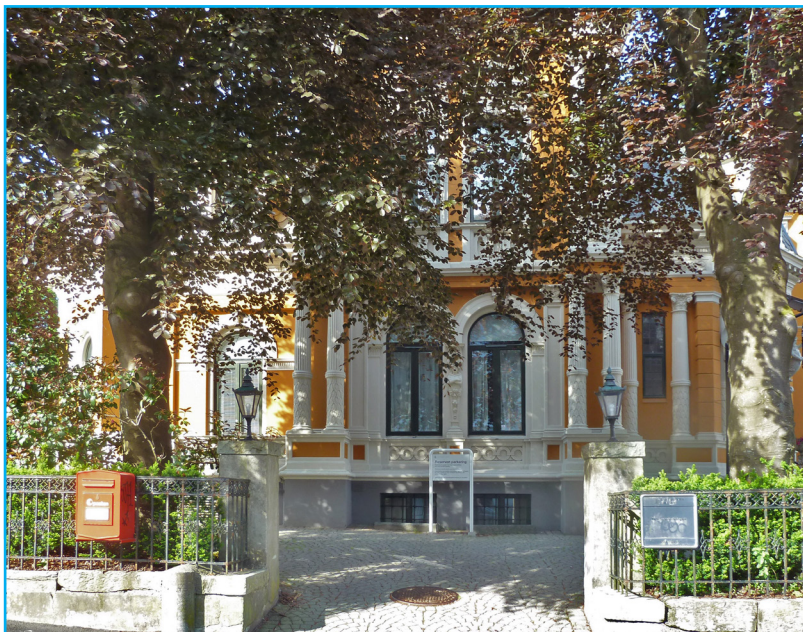
Etasjeskille er med all sannsynlighet utført med bjelkelag i tre. Trolig med solide dimensjoner og med ca. 80 cm – 1 m mellom bjelkene. Mellom bjelkene er det trolig stubbloft med leire. På bjelkelagets underside er det rabbitz-puss, trolig med konstruksjon av strå. I viktige rom er rabbitz-pussen dekorert med dekkerelementer i rand og eller i senter.

Konstruksjoner generelt

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel og grunnmur	Original grunnmur og sokkel i naturstein, med kalkmørtel. Pusset utside og innside.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegger	Bergensk hulmur, murt med kalkmørtel, pusset med kalkmørtel.	
Dekor	Dekor på fasade delvis murt, delvis i form av gipselement-dekor.	
Overflatebehandling	Trolig kalkmaling i første lag. Flere overliggende lag. Siste lag Sto Lotusan, silikonhartsmaling.	
Innervegger	Murt i tegl. Kledning i form av trepanel med tapet, brystninger.	
Etasjeskillere	Stubbloftskonstruksjon av tre, fylt med stubbloftsleire. Bjelkelag av tre, furu. Himlingskonstruksjon på strå, pusset med rabbitz-puss med gipsdekor. Enkelte rom har himling i tre. Gulvbord av tre, eik, furu på loft. Eikeparkett.	

5.6 Beskrivelse utomhus

Portal mot øst. Foto: EIA

Mange små sør- og vestvendte forhager preger gatebildet rundt Museet på Nygårdshøyden. Støpejernsstakitt prydet opprinnelig inngangen til mange av de staselige villaene. Det antas at stakittene er støpt ved bergenske jernstøperier (Wingard, Laxevaag verk o.a.) etter importerte støpejernsformer. Formene synes kontinentale med tydelige relasjoner til historismen. De opprinnelige portstolpene var murt eller hugget av granitt. Mange av hageanleggene var terrasserte, med avtrappede, horisontale sokkelmurer, bygget opp med naturstein. Mange hager hadde hekker

Det står 6 gamle gatelykter langs gjerdet. Foto: EIA

og rik vegetasjon i form av busker, stauder og tre som etter hvert vokste seg store. Der disse hageelementene fremdeles er intakte, er de med på å gi gaten og bygningsmiljøet autensitet. Disse forhagene har historisk verdi og stor miljømessig betydning.

Den staselige villaen i Parkveien 9 ligger på en romslig tomt med uteareal på alle kanter. Utomhusanlegget bærer preg av dagens bruk. De historiske bildene gir oss imidlertid et godt bilde av hvordan den opprinnelige

Utomhus mot sør. Foto: EIA

villahagen har sett ut. De viser den omsluttende natursteinsmuren som mures opp i eiendomsgrensen. Det originale gjerdet fra før 1910/1920 med dekorert inngangsport, ble skiftet ut. Det nye smijernsgjerdet med ornament av støpejern, settes på et fundament av granitt. Porten markeres nå med to murte portstolper med hver sin gammel lykt stående oppå. Gjerdet løper fremdeles langs hele eiendommen fra sør til nord, og opp langs trappen i nord. Langs gjerdet er det plantet en barlindhekk. Noen rododendron og tre store blodbøk

Uteområdet mot nordøst. Foto: EIA

pryder villaens frontparti. Ved inngangspartiet i nord er det to nyere bedd. Opprinnelig var det frodig vegetasjon i vest der eiendommen har grense mot Villaveien i en bratt skrent.

Inne i hagen, langs gjerdet står seks gamle gatelykter. Det er uvisst når disse ble plassert her. Wingaards Jernstøberier og Laxevaag Værk produserte den såkalte bergenslykten som opprinnelig var en gasslykt.

5.6 Beskrivelse utomhus

Lyktene har sokkel av støpejern og kuppel av kobber. Lyktene på de to portstolpene ser ut til å være fra samme fabrikant som de seks høye. Lyktene i Parkveien 9 har en litt annen utforming enn tilsvarende gamle lykter i Muséhagen og foran Naturhistorisk Museum. Lykter som dette ble også brukt i Nygårdsparken.

På nordveggen, vest for inngangspartiet til villaen går det en murvegg/hageport ut fra huset. Veggen har en stor åpning inn til hagen bak. Gamle bilder viser at denne murveggen med intakt dekor i topp og sider er original og at åpningen hadde utsmykning også i overkant. Veggen er trolig satt opp for å skjerme hagen fra trafikken i Parkveien.

Rogalandsbanken engasjerte i 1986 Aall, Løkeland & Ragde til å renovere utomhusområdet. Det ble da bygget en høy forstøtningsmur i naturstein mot Villaveien i vest. Hagen ble utformet som et byrom med harde stein og hellelagte flater. Langs den høye støttemuren ble det anlagt parkeringsplasser. Utenfor biinngangsdør mot nord og utenfor dør fra glassverandaen ligger eldre skifer. Dagens utomhusanlegg er preget av dagens behov.

Sammen med det nye Studentsenteret kom to nye trapper fra Parkveien 9 og opp mot Villaveien. Den øverste trappen møter hagen i Parkveien 9 med en høy natursteinsmur.

I forbindelse med at Universitetet reduserte sitt parkeringsareal, ble parkeringsplassene bak villaen fjernet. Nå blir noe areal på eiendommen foran huset brukt til parkering.

Foto: EIA

Foto: EIA

Foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

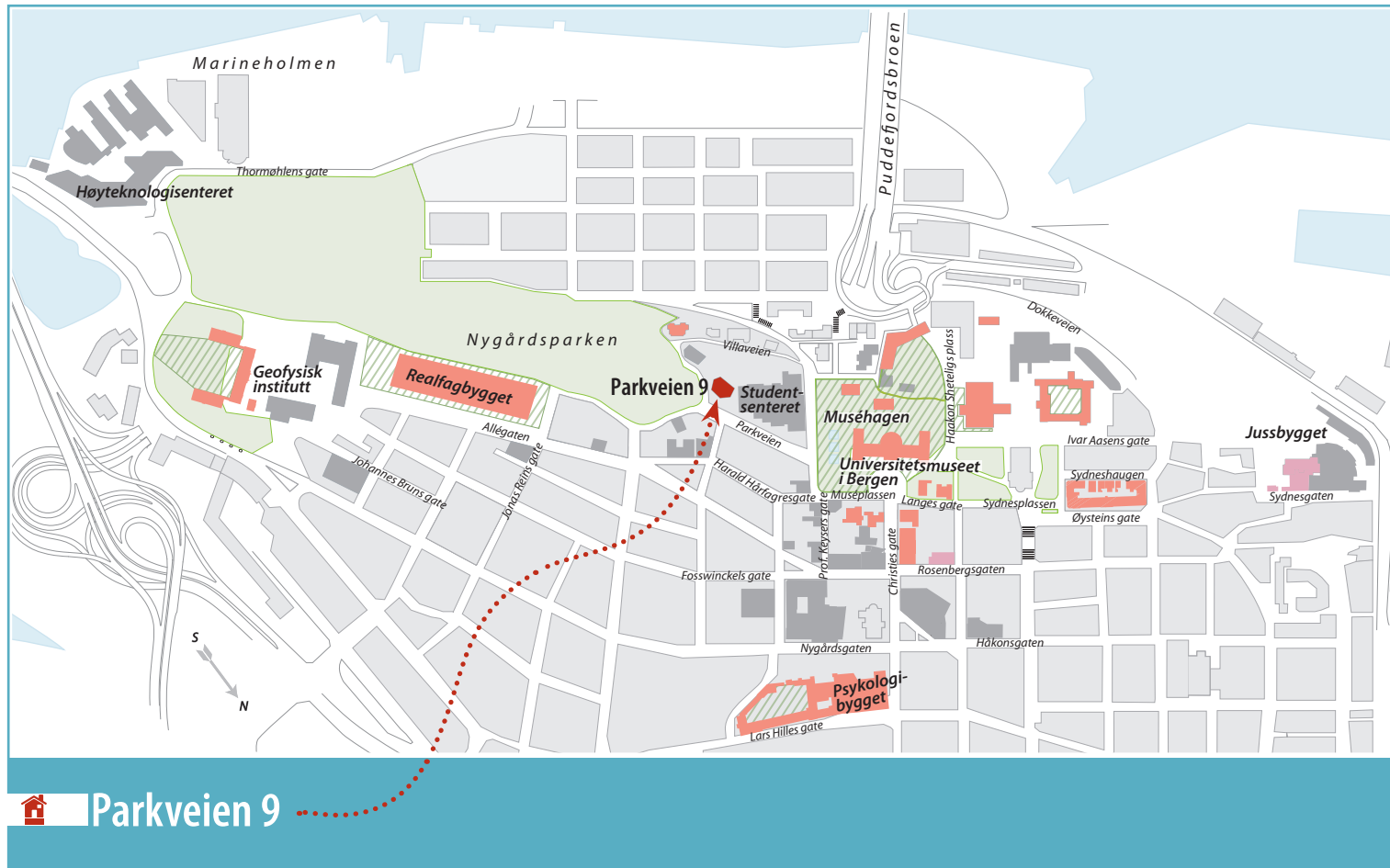
Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

8 KILDER

- Aachen, Henrik von: *Bergens-arkitekturen 1830-1930. Hovedtrekk i en utvikling, i Gamle Bergen*, årbok 1982, s 6-26
- Aachen, Henrik von: *Bygningsforholdene i Bergen 1830-1905, i Bergens historiske forening*. Skrifter nr. 81/82-1983, Bergen 1983
- Andersson & Skjånes: *Sentralområdet, Universitetet i Bergen 1964*
- Forland, Astrid, Haaland, Anders (red.): *Universitetet i Bergens historie*, bind 1. Bergen 1996
- Gjerstad, Jo: *Nygårdsgatens krønike 1 og 2*
- Gjesdal, Carl O. Gram: *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*. Bergen 1982
- Hartvedt, Gunnar Hagen: *Bergen Byleksikon*, Bergen 1994
- Helland-Hansen, Peter og Sveran, Tore: *Nygårdshøyden i Bergen – Universitetets interesseområde*. Antikvarisk registrering utført for Statens bygge- og eiendomsdirektorat av arkitektene 1974-1978. En oppsummering av Tore Sveran ble trykket i Fortidsminneforeningens årbok 1979
- Lexau, Siri Skjold (2015): *Et universitetsområde for fremtiden – Nygårdshøyden i Bergen*. Nordlit 36/2015 pp. 143-164
- Lorentzen, Bernt: *Bergenserne bygger, Bergen 1948*
- Madsen, Stephan Tschudi: *Et jubileumsønske for Bergen. Nygårdshøyden i fortid og fremtid*. Bergen 1970
- Nordhagen, Per Jonas: *På universitetets grunn. Nygårdshøydens arkitekturhistorie 1860-2000*
- Offerdahl, Einar: *Mitt Nygård. Gatelangs i en bergensk bydel*
- Riksantikvaren: *NB! – Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer*
- Øfstegaard, Egil: *Fra beitemark til universitet*. Om Sydneshalvøyen før ca. 1850. Historisk utredning om utviklingen på Sydneshalvøen. Levert UiB 1978

Komplett byggesaksmappe fra Bergen byarkiv

Diverse dokument fra Statsarkivet

Antikvarisk register, Fortidsminneforeningen

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 21

LINK til LYDIA, bygg og driftsinformasjon med tegninger og foto:

[\\skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100 Struktur maler/Mappestruktur og forside/Forside/308/Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](https://skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100%20Struktur%20maler/Mappestruktur%20og%20forside/Forside/308/Bygg%20og%20driftsinformasjon%202016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Aina Lille-Langøy b+b arkitekter
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-19-1 Parkveien 9 Bygg 10253 / Kompleks 3382 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

